

Utjecaj imigracija na demografsku sliku Francuske

Vivoda, Dominik

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:286163>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Dominik Vivoda

Utjecaj imigracija na demografsku sliku Francuske

Prvostupnički rad

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Zupanc

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2021.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Utjecaj imigracija na demografsku sliku Francuske

Dominik Vivoda

Izvadak: Francuska je zemlja koja je poznata po svojoj multietničnosti i multikulturalnosti, a imigracije su imale važnu ulogu u stvaranju istih. Prve značajnije imigracije u Francuskoj zabilježene su u 19. stoljeću, a kroz 20. stoljeće postajale su sve intenzivnije. Do Drugog svjetskog rata najveći udio imigranata bio je europskog porijekla, dok se, u drugoj polovici 20. stoljeća, struktura doseljenika mijenja te je sve veći udio imigranata iz afričkih zemalja. Imigracije su uvelike utjecale i na etničku strukturu stanovništva te imigranti imaju sve veći udio u francuskoj populaciji, a uračunaju li se i potomci doseljenika, tada su udjeli unutar populacije sve veći (potomci prije svega imaju utjecaj na multikulturalnost, a ne toliko na nacionalnu strukturu). Ovaj rad analizira kako su se imigracije mijenjale kroz povijest, kao i promjene migracijske politike francuskih vlasti te uzroke koji su uvjetovali promjenu migracijskih politika. Rad se bavi i nacionalnom i religijskom strukturom francuske populacije te njihovim promjenama kroz 20. stoljeće, kao i demografskim procesima na koje je utjecala imigracija. Analiziraju se i današnji stavovi francuskih građana, tj. domicilnog stanovništva te kako su se oni mijenjali u odnosu na 20. stoljeće.

32 stranica, 8 grafičkih priloga, 7 tablica, 50 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: imigracije, Francuska, imigracijska politika, izbjeglice, tražitelji azila

Voditelj: doc. dr. sc. Ivan Zupanc

Tema prihvaćena: 11. 2. 2021.

Datum obrane: 9. 9. 2021.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Effects of immigrations on demographics of France

Dominik Vivoda

Abstract: France is known for its multiculturalism and multiethnicity, and immigrations had a big impact in their creation. First significant immigrations in France were recorded in 19th century. In 20th century, migration flows became more intensive. Until World War II, the largest share of immigrants were European origin, but after the war, immigrants from Africa increased their share in the structure of immigrants. Immigrations also had a big influence on ethnic structure of population in France, increasing their share in total population (the share becomes even higher if we count descendants of immigrants too, although they are not so important for ethnic structure, but they have major influence on multiculturalism). This paper analyses how immigrations changed through the history, as well as France's immigration policy and causes that conditioned policy changes. Paper also explores national and religious structure of population of France and how it changes through 20th century, as well as demographic phenomena that were influenced by immigrations. Opinions of native residents about immigrations (and changes of opinions in comparison to 20th century) will also be analyzed.

32 pages, 8 figures, 7 tables, 50 references; original in Croatian

Keywords: immigrations, France, immigration policy, refugees, asylum seekers

Supervisor: Ivan Zupanc, PhD, Assistant Professor

Undergraduate Thesis title accepted: 11/02/2021

Undergraduate Thesis defense: 09/09/2021

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODOLOŠKO OBJAŠNJENJE	1
3. POVIJESNI PREGLED IMIGRACIJA U FRANCUSKU	2
3. 1. IMIGRACIJE U FRANCUSKU DO KRAJA 20. STOLJEĆA	2
3. 2. IMIGRACIJE U FRANCUSKU U 21. STOLJEĆU	8
4. DEMOGRAFSKA SLIKA FRANCUSKE	15
4. 1. MEHANIČKO KRETANJE STANOVNIŠTVA U FRANCUSKOJ	15
4. 2. NACIONALNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA FRANCUSKE	18
5. ODNOS FRANCUSKE PREMA IMIGRANTIMA	23
5. 1. POPULACIJSKE POLITIKE U FRANCUSKOJ KROZ POVIJEST	23
5. 2. STAVOVI GRAĐANA FRANCUSKE O IMIGRACIJAMA	26
6. ZAKLJUČAK	28
POPIS LITERATURE	29
POPIS IZVORA	30
POPIS PRILOGA	VI
POPIS SLIKA	VI
POPIS TABLICA	VI

1. UVOD

Francuska je, kao jedna od najrazvijenijih zemalja Europe i, nekada, jedna od najmoćnijih kolonijalnih sila, oduvijek bila privlačna destinacija za imigrante diljem svijeta. Prve značajne imigracije u Francusku započinju nakon Francuske revolucije te su se najčešće useljavali stanovnici susjednih zemalja, a taj trend mijenja se nakon Drugog svjetskog rata, kada su sve intenzivnija useljavanja iz Afrike i Azije. Imigracije su bile vrlo važne za industrijalizaciju zemlje, posebice u razdobljima kada je Francuskoj nedostajala radna snaga (npr. prilikom velikih ratnih gubitaka nakon dva svjetska rata). Doseljenici su tada igrali vrlo važnu ulogu u ponovnoj uspostavi francuskog gospodarstva te su vlasti vrlo rado prihvaćale imigrante. Međutim, jačanjem ilegalnih imigracija u 21. stoljeću, ta politika se počela mijenjati, kao i stavovi Francuza o imigracijama. To je dovelo do jačanja antagonizma između domicilnog stanovništva i doseljenika (posebice nakon jačanja imigracija iz arapskog svijeta gdje, kao religija, dominira islam). Ipak, sukobi nisu vezani samo uz 21. stoljeće, do prvih sukoba došlo je još u 19. stoljeću kada su imigranti većinom bili Europljani koji su se doseljavali tijekom ekonomske krize.

Cilj ovog rada jest prikazati kako se demografska slika Francuske promijenila kroz 20. stoljeće, odnosno nakon intenzivnijeg useljavanja imigranata u državu. Nastavno na to, ispitat će se i povezanost između francuskog kolonijalnog osvajanja te doseljavanja stanovništva iz koloniziranih krajeva. Istražit će se i kakvu je politiku provodila francuska vlada prema doseljenicima te kakvi su stavovi Francuza o tome. Analizirat će se i geografska distribucija imigranata unutar metropolitanske Francuske (dakle bez prekomorskih teritorija) te odrediti koje su francuske regije najpoželjnije za doseljenike.

2. METODOLOŠKO OBJAŠNENJE

Nacionalni i etnički sastav Francuske možemo promatrati kroz dvije kategorije: *étranger* i *immigré*. *Étranger* (stranac) je osoba koja ima prebivalište u Francuskoj, ali nema francusko državljanstvo, bilo zato što već ima drugo državljanstvo ili ga nema uopće. Stranac nije nužno imigrant, budući da se stranac može roditi u Francuskoj (najčešće maloljetnici čiji su roditelji stranci naseljeni u Francuskoj, a nisu još stekli državljanstvo). *Immigré* (doseljenik, imigrant) je osoba koja je rođena u inozemstvu i nastanjena je u Francuskoj. Neki doseljenici postali su

Francuzi stekavši francusko državljanstvo, dok su neki ostali stranci. Od ovog pravila izuzete su osobe čiji su roditelji francuski državljani (barem jedan roditelj), a rođene su izvan teritorija Francuske te imaju prebivalište unutar države (oni ne pripadaju ni kategoriji imigranata niti stranaca). Dakle, kategoriji imigranata pripadaju isključivo osobe koje su rođene u inozemstvu kao stranci (čiji roditelji nisu francuski državljani), a nastanile su se u Francuskoj. Ipak, doseljenici zadržavaju svoj status *immigré* dok god žive u Francuskoj, bez obzira na to jesu li stekli državljanstvo ili ne, budući da geografsko podrijetlo imigranata definira zemlja rođenja, a ne državljanstvo (INSEE, 2020a; INSEE, 2021a). Francusko državljanstvo može se steći na tri načina: izjavom (uključujući brak), dekretom (ili naturalizacija) ili automatski. Dijete rođeno u Francuskoj, kojem su oba roditelja stranci, stječe puno pravo na državljanstvo kada postane punoljetno i kada ima prebivalište u Francuskoj barem pet godina od svoje 11. godine (automatski način). Državljanstvo može dobiti i sa 13 godina, međutim, tada roditelji (tj. zakonski zastupnici) moraju podnijeti zahtjev za dijete i moraju dokazati da je barem pet godina boravio u Francuskoj (od svoje osme godine) (stjecanje izjavom). Stjecanje izjavom može se dobiti i nakon osobnog događaja, a to je najčešće vjenčanje s državljaninom Francuske. Stjecanje državljanstva dekretom provodi se odlukom tijela javne vlasti (INSEE, 2016; INSEE, 2021d).

Tako, prema podacima za 2020. godinu, u Francuskoj živi 6.8 milijuna imigranata (10.2 % ukupne populacije), od kojih je 2.5 milijuna steklo francusko državljanstvo. U državi, isto tako, živi 5.1 milijuna stranaca, od kojih je 0.8 milijuna rođeno u Francuskoj. To znači da su 4.3 milijuna ljudi stranci-imigranti (tj. pripadaju objema kategorijama). Dominiraju imigranti iz afričkih zemalja (čak 47.5 % doseljenika rođeno je u nekoj od afričkih država), dok slijede oni iz Europe (32.2 %), Azije (14.4 %) te Amerika i Oceanije (5.8 %) (INSEE, 2020b; INSEE, 2021b).

3. POVIJESNI PREGLED IMIGRACIJA U FRANCUSKU

3. 1. IMIGRACIJE U FRANCUSKU DO KRAJA 20. STOLJEĆA

Važno je naglasiti koji su privlačni (*pull*), a koji potisni (*push*) faktori koji su privlačili imigrante u Francusku. Industrijalizacija u 19. stoljeću, u kombinaciji s malom prirodnom promjenom, potakla je francusku vlast da prihvati doseljenike u svoju državu. Posebice se to odnosilo na razdoblja nakon Prvog i Drugog svjetskog rata, kada je Francuska pretrpjela masovne gubitke. Oni koji su se doseljavali u Francusku osjećali su se prisiljenima otići iz svoje države, najčešće radi lošeg gospodarskog stanja. Odlazili su tamo gdje su smatrali da je najveća mogućnost da dobiju zaposlenje te da žive višim standardom u odnosu na prethodno stanje.

Često su važnu ulogu u migraciji igrali i politički faktori. Progon dijela stanovništva, kao i pokušaji genocida, otjerali su mnoge ljude iz države. Francuska je, kod ovog faktora, bila osobito privlačna budući da se još od Francuske revolucije 1789. godine smatrala zaštitnikom ljudskih prava (Hargreaves, 2007).

Potrebno je istaknuti tri karakteristike imigracija u Francusku. Prvo, većina doseljenika je u Francusku došla svojevolumno. Iako je dio njih bio prisiljen doći u službi roblja ili osuđenika, većina ih je sama donijela odluku o preseljenju. Neki su, ipak, bili prisiljeni doći radi okolnosti u kojima se našla njihova država (ratovi ili progoni). Drugo, „težina“ privlačnih i potisnih faktora može se različito percipirati u zemlji dolaska i zemlji odlaska imigranta. Ako se, primjerice, poveća nezaposlenost ili dođe do međuetničkih sukoba u imigracijskoj državi, tada će političari i glasači poticati zaustavljanje migracija ili promjena toka istih. Ako se, u emigracijskoj državi, stanje pogorša ili ostane isto, tada će ti stanovnici tražiti mogućnost bijega pod svaku cijenu, bez obzira na sve prepreke koje im stoje na putu. To je do izražaja došlo 1970-ih godina kada su europske zemlje počele uvoditi dodatna ograničenja za stranu radnu snagu, no kako je došlo do velikih kriza u pojedinim dijelovima Afrike i Azije, tako su ilegalne migracije postale sve intenzivnije. Treće, imigranti svoju odredišnu zemlju ne biraju samo prema gospodarskom stanju, već prema sveukupnosti različitih faktora. Tako će, primjerice, država koja nije toliko gospodarski razvijena, ali nema velikih ograničenja za strance, privući veći broj doseljenika nego neka koja je visokorazvijena, no striktnija. Veliku ulogu igraju i geografska udaljenost, prometni sustav i društveni odnosi (prijatelji i rodbina koji već stanuju u nekoj državi) (Hargreaves, 2007).

Tijekom većeg dijela 19. i 20. stoljeća, potreba Francuske za imigrantima (konkretno radnom snagom iz inozemstva) računala se u odnosu na potencijalne ili stvarne (dostupne) migrante u obližnjim zemljama. Sredinom 19. stoljeća Francuska je imala veliki manjak radne snage tijekom širenja industrijskog sektora, što je uzrokovalo migracije iz ruralnih u urbana područja države. Ipak, to nije bilo dovoljno kako bi se kompenzirao manjak radne snage, stoga su i se u Francusku počeli doseljavati i radnici iz inozemstva. Tako je 1851. godine udio stranaca u francuskoj populaciji iznosio tek 1 %, a već 1880. godine narastao je na 3 %. Tih godina Francuska je zapala u probleme (Hargreaves, 2007).

Nakon što je ekonomija Francuske zapala u krizu krajem 19. stoljeća (od 1880.), došlo je do povećanih napetosti u francuskom društvu na način da je došlo do antagonizma između Francuza, koji su strahovali za svoj posao, i strane radne snage. Na jugu Francuske dolazilo je do sukoba između domicilnog stanovništva i Talijana te je često dolazilo do fizičkih sukoba, od kojih se može istaknuti onaj u kolovozu 1893. kada je došlo do masakra nad talijanskim

stanovništvom u Aigues-Mortesu, gradiću u blizini Montpelliera na jugu države (Hargreaves, 2007). Tada su Talijani bili jeftina radna snaga te su bili spremni raditi po nižim plaćama, što nije odgovaralo Francuzima te je u sukobima tog kolovoza, prema francuskim vlastima, smrtno stradalo devet Talijana, a ozlijeđenih je bilo još najmanje pedesetak. Taj događaj prouzrokovao je kontroverze i u prosincu iste godine, kada je francuski sud oslobodio 16 optuženika za masakr (iako im je krivnja bila dokazana). Ta presuda je do danas ostala upamćena kao jedan od najvećih pravnih skandala u suvremenoj francuskoj povijesti. U Italiji je, tamošnja republikanska vlada, odluku dočekala šokirana te je potaknuta protufrancuska kampanja u Italiji (Musée national de l'histoire de l'immigration, 2017).

Do Prvog svjetskog rata, Francuska je imala slabe imigracijske kontrole. Svi imigranti bili su slobodni uključiti se u gospodarske aktivnosti u državi. Čak i nakon uspostave tih kontrola, one se nisu toliko provodile zbog manjka radne snage pa su se doseljenici lako zapošljavali. To je bilo posebno izraženo 1960-ih godina, kada su se ilegalni imigranti mogli lako zaposliti i dobiti prebivalište nakon snažnog ekonomskog razvoja zemlje. Tako su na dobiti i radnici, koji zaobiđu sve kontrole i lako dobiju posao i državnu pomoć, i država, koja strane radnike plaća malo i ne mora ulagati u poboljšanje uvjeta rada, budući da se radnici neće žaliti na to radi straha od deportacije (Hargreaves, 2007). Tijekom Prvog svjetskog rata stranci su igrali važnu ulogu u francuskoj ekonomiji. Budući da je velik dio muške populacije bio na bojištu, mjesta u industriji ostala su neispunjena. Industrija (posebice vojna) bila je ključna za održavanje konkurentnosti Francuske u ratu, pa su njihova mjesta popunili imigranti koji su uglavnom radili one poslove koji ne zahtijevaju visoko obrazovanje (te funkcije zadržali su Francuzi) (Horne, 1985).

Tab. 1. prikazuje približan broj imigranata tijekom Prvog svjetskog rata. Ovdje se ubrajaju i izbjeglice iz Belgije, kao i civilna radna snaga te zarobljenici iz rata koji su bili primorani zaposliti se u industriji. Dominiraju imigranti iz Španjolske. Prije rata oni su činili tek 9 % strane populacije Francuske, no tijekom rata njihov udio je narastao na 35 %. Razlog tome je španjolska neutralnost tijekom Prvog svjetskog rata. Tada je to bila zemlja s najbrojnjom muškom radnom snagom u Europi koja nije opterećena ratnim zbivanjima. Velik broj imigranata pristigao je i iz sjeverne Afrike, koja je tada bila pod francuskom okupacijom te je predstavljala važan resurs za tu državu. Prije rata, u Francuskoj je bilo zaposleno oko 75 tisuća radnika iz Njemačke i Austro-Ugarske, no oni su zamijenjeni sa 102 tisuće radnika iz tih država koji su bili zaposleni u poljoprivredi, industriji i prometu kao ratni zarobljenici (neposredno prije rata ti radnici vraćali su se u svoje matične države pa se može reći da su oni „zamijenjeni“ zaposlenim ratnim zarobljenicima) (Horne, 1985).

Tab. 1. Broj imigranata u Francusku prema državi podrijetla tijekom Prvog svjetskog rata

DRŽAVA PODRIJETLA	BROJ DOSELJENIKA
Španjolska	230 000
Alžir	78 566
Maroko	35 506
Tunis	18 249
Francuska Indokina	48 955
Kina	36 941
Madagaskar	4546
Grčka	24 300
Portugal	22 800
Italija	20 000
Belgija	30 000
Njemačka i Austro-Ugarska	102 000
Ostale (Švedska, Srbija...)	10 000

Izvor: Horne (1985).

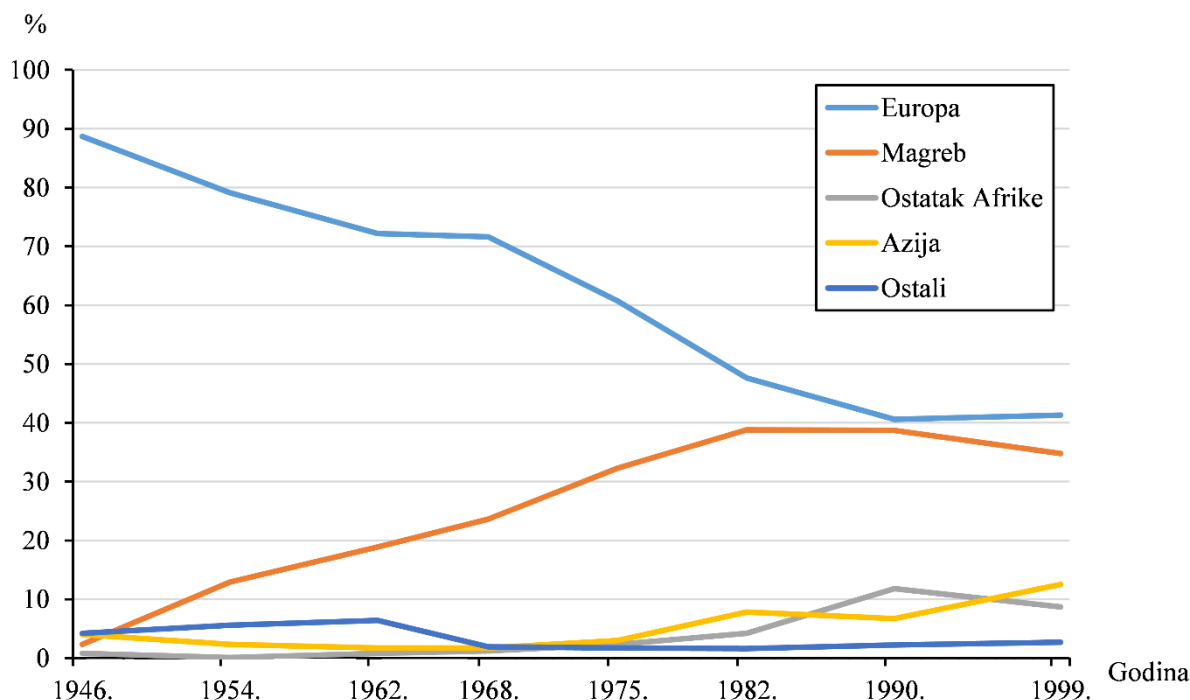
Osim tijekom razdoblja naglog ekonomskog razvoja, imigracije u Francusku bile su intenzivne i nakon velikih ratnih gubitaka. Tijekom Prvog svjetskog rata ubijeno je 1.3 milijuna francuskih vojnika, 537 tisuća je oteto ili je nestalo, a više od 4.2 milijuna ih je ranjeno (Royde-Smith i Showalter, 2021). Između dva svjetska rata, u Francusku se doselilo oko 3 milijuna ljudi (6 % tadašnje populacije). Do Prvog svjetskog rata, imigracije su bile slobodne i spontane i većina doseljenika dolazila je iz okolnih zemalja (Španjolska, Belgija, Italija, Švicarska...). Oni su se brzo asimilirali u francusko stanovništvo. Takav trend nastavio se i u međuratnom razdoblju. Gubitak velikog broja mladih ljudi i velika ratna šteta potakli su francusku vlast da dodatno otvori granice za strane radnike. Najveći udio imigranata stigao je iz Italije (35 %), nakon čega su uslijedili oni iz Poljske (20 %), Španjolske (15 %) i Belgije (10 %), dok je manji udio radne snage stigao iz pojedinih zemalja srednje i istočne Europe (Weber i dr., 2021). Poljaci su bili prvi narod koji je značajnije proširio svoju zajednicu u Francuskoj, a da pritom njihova zemlja ne graniči s Francuskom (ujedno su bili i druga najbrojnija nacionalna manjina, nakon Talijana). Oni su većinom bili zaposleni u poljoprivredi ili u rudnicima (do 1931. godine činili su polovinu stranaca zaposlenih u rudarstvu). Nakon što je došlo do krize u tom sektoru 30-ih godina prošlog stoljeća, deseci tisuća Poljaka vratili su se u svoju matičnu državu. Nakon Drugog svjetskog rata, još stotinu tisuća Poljaka je učinilo isto. Tijekom Hladnog rata, Poljska

je bila na drugoj strani željezne zavjese te je poljska nacionalna manjina imala sve slabiji značaj u Francuskoj (Hargreaves, 2007).

Za razliku od Poljaka, koji su dolazili uglavnom iz ekonomskih razloga, Talijani su bili potisnuti iz političkih razloga. Nakon što je Mussolini preuzeo vlast 1922. godine, velik broj njegovih političkih protivnika potražio je azil u susjednoj Francuskoj. Isti proces odvijao se i u Španjolskoj nakon građanskog rata 1936. godine. Tada je gotovo pola milijuna Španjolaca politički azil potražilo u Francuskoj tijekom Drugog svjetskog rata (nakon rata polovica ih se vratilo). Mogu se istaknuti još neke etničke skupine koje su se doselile radi političke situacije u svojoj državi, primjerice Armenci (koji su se doseljavali 1920-ih radi genocidne politike Turske prema Armeniji), Rusi (stotinjak tisuća Rusa doselilo se 1920-ih nakon Oktobarske revolucije, većinom u Pariz), Židovi (više od 100 tisuća Židova doselilo se 1930-ih godina iz Njemačke nakon dolaska nacista na vlast) itd. Valja istaknuti da je velik dio imigranata sudjelovao u Pokretu otpora tijekom nacističke okupacije 1940-ih godina (Hargreaves, 2007).

Tijekom Drugog svjetskog rata, Francuska je bila pod nacističkom okupacijom. Ratna šteta bila je golema, a procijenjen broj umrlih iznosio je 563 tisuće (Royde-Smith i Hughes, 2021). U narednim godinama Francuska je ponovo pokretala svoje gospodarstvo, no manjak radne snage bio je osjetan te je imigracija ponovo uzela velik zamah. U prva dva desetljeća nakon rata, imigracija je činila čak 40 % rasta francuskog stanovništva. Iako su useljavanja bila slabijeg intenziteta nakon 1974. godine, imigracija je i dalje činila velik udio porasta populacije Francuske. Godine 1975. udio stranaca u populaciji iznosio je 6 %, a taj omjer ostao je konstantan sve do danas. Iako su imigracije iz susjednih zemalja (Italija, Španjolska) i dalje bile snažne, sve su utjecajniji bili migracijski tokovi iz sjeverne Afrike, posebice Alžira (koji je bio pod francuskom okupacijom do 1962.), Maroka i Tunisa. Jačali su i migracijski tokovi iz centralne Afrike, posebice iz dijelova koji su bili pod francuskom vlašću, kao i Azije i Amerike (Francuska Indokina u Aziji te Haiti i Francuska Gvajana u Sjevernoj i Južnoj Americi) (Weber i dr., 2021).

Na sl. 1. prikazani su udjeli stranaca stanovništva Francuske prema regiji podrijetla u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata. Vidljivo je kako, neposredno nakon završetka rata, među strancima dominiraju Europljani (88.7 %). Međutim, već 1954. godine, udio stranaca iz Europe pada ispod 80 %, dok je broj stranaca iz afričke regije Magreb sve viši i doseže 12.9 %. U statistici, regija Magreb označava zapadni dio sjeverne Afrike te uključuje doseljenike iz Alžira, Maroka i Tunisa. Tijekom druge polovice 20. stoljeća njihov udio među strancima zabilježio je i najveći porast te je dosegao gotovo 40 % ukupnog broja stranaca u Francuskoj 1980-ih godina. Od 1970-ih godina raste i udio stranaca iz ostatka svijeta, posebice onih iz

Sl. 1. Udio stranaca u Francuskoj prema regiji podrijetla između 1946. i 1999. godine

Izvor: Hargreaves (2007).

jugoistočne Azije, Turske i subsaharske Afrike (posebice onih država koje su bile pod francuskom kolonijalnom vlašću). Nakon Drugog svjetskog rata, razlike u životnim standardima na području zapadne Europe su se smanjile, posebice nakon osnivanja Europske ekonomske zajednice 1957. godine. To je uzrokovalo smanjenje intenziteta migracija između europskih država. Iznimke su Španjolska i Portugal. Portugal je, tijekom 1960-ih godina, bio pod diktatorskom vlašću Antonija de Oliviere Salazara. Tijekom tog razdoblja, Portugal je često bio u ratnim sukobima, posebice s kolonijalnim posjedima koji su se borili za samostalnost. Tako su se mnogi Portugalci, posebice oni mlađi, odlučili na preseljenje, većinom u Francusku, te je tako broj portugalskih doseljenika u državi narastao s 50 tisuća (1962.) na gotovo 300 tisuća (1968. godine). Krajem 1975. godine službeni broj Portugalaca u Francuskoj bio je 758 tisuća, pri čemu su bili najbrojnija nacionalna manjina u Francuskoj (do 1982. godine). Španjolci su također bili pod diktaturom Francisca Franca. Broj Španjolaca u Francuskoj udvostručio se između 1946. i 1968. godine (kada ih je bilo 607 tisuća) (Hargreaves, 2007).

S druge strane, ekonomske razlike između europskih država i njihovih kolonijalnih posjeda (posebice u Africi) bila je velika, što je potaknulo na migracije iz perifernih dijelova francuskog teritorija (tj. kolonija) u metropolitansku Francusku. U imigraciji su važnu ulogu odigrali doseljenici iz Alžira. Naime, Alžir je, od 1947., imao poseban status unutar francuskog kolonijalnog carstva te su se njegovi stanovnici smatrali francuskim građanima, čak i oni koji

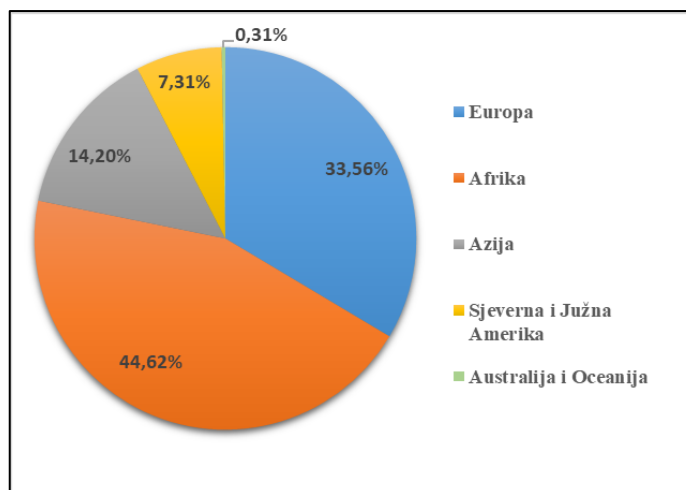
nisu imali europske korijene. Teritorij Alžira smatrao se integralnim dijelom Francuske sve do osamostaljenja 1962. godine. Tako im je bilo olakšano preseljenje u metropolitansku Francusku. Taj status Alžir je zadržao i nekoliko godina nakon osamostaljenja. Vidljiv je i ogroman porast Alžiraca u Francuskoj. U 1946. godini u Francuskoj je živjelo 22 tisuće Alžiraca, dok je 1982. godine taj broj porastao na čak 805 tisuća. Alžirci su tako postali najbrojnija nacionalna manjina u Francuskoj (što su i danas) (Hargreaves, 2007).

Međutim, kako su jačale imigracijske struje iz Afrike i Azije, tako je došlo i do jačanja rasne diskriminacije, posebice u sferi zapošljavanja i stanovanja. Naime, imigranti iz Afrike (ali i ostatka svijeta) bili su većinom muškarci nižeg socio-ekonomskog statusa te su živjeli u kućama i stanovima niskog standarda i radili poslove koje Francuzi baš i nisu rado prihvaćali. Do prevrata je došlo nakon krize 1973. godine (tijekom Jomkimpurskog rata između Sirije i Egipta s jedne strane te Izraela s druge strane došlo je do sukoba između članica OPEC-a i SAD-a, nakon čega su članice OPEC-a nametnule embargo SAD-u i njegovim saveznicima, što je dovelo do velikog rasta cijene nafte (Lyndon i Donev, 2016)). Tada su Francuzi počeli raditi poslove koje su radili imigranti, a vlast je počela ograničavati imigracije. Natječaji za posao u Francusku su doveli još milijun novih ljudi (s francuskim državljanstvom) s područja sjeverne Afrike dekoloniziranih između 1962. i 1964. godine (doseljenici su se nazivali *pieds-noirs* ili u prijevodu *crna stopala*). Politika ograničenja imigracija ostala je na snazi do kraja 20. stoljeća. Problemi imigracija postali su zajednički problem Europske unije nakon stupanja Amsterdamskog ugovora na snagu 1999. godine kada su dogovorene određene zajedničke točke u imigracijskoj politici članica EU (Weber i dr., 2021).

3. 2. IMIGRACIJE U FRANCUSKU U 21. STOLJEĆU

Jake imigracije donose velike promjene unutar društva. Iako se sam BDP povećava ekspanzijom stanovništva, socio-ekonomske razlike između domicilnog stanovništva i doseljenika postaju sve veće. Dolazi i do nacionalne i religijske diverzifikacije društva te je, na taj način, ugrožen vlastiti identitet. Francuska je, kao i mnoge europske zemlje, u nedoumici kako provoditi migrantsku politiku. S jedne strane, javna podrška je vrlo važna u donošenju političkih odluka (budući da bi, u suprotnom, moglo doći do sukoba vladajućih struktura i naroda). Javnost se (generalno) protivi velikom priljevu imigranata i promjena u prostoru koje takva politika donosi. Međutim, mnoge europske države, pa tako i Francuska, imaju probleme manjka radne snage i niske stope prirodnog prirasta (neke bilježe i pad), a imigracija bi te probleme mogla značajno ublažiti (Coleman, 2009).

U tab. 2. prikazan je broj imigranata prema državi podrijetla u između 2000. i 2008. godine. Prema podacima INED-a (2021) vidljiva je dominacija zemalja sjeverne Afrike: doseljenici iz Alžira, Maroka i Tunisa obuhvaćaju čak 28.65 % ukupnog broja imigranata u navedenom razdoblju. Vrlo su zastupljene i države zapadne i središnje Afrike koje su nekad bile dio francuskog kolonijalnog carstva (Kamerun, Obala Bjelokosti, Republika Kongo, Senegal, Mali itd.).

Sl. 2. Udjeli imigranata u Francusku prema kontinentu između 2000. i 2008. godine
Izvor: INED (2021).

Afrički kontinent je područje iz kojeg su imigracijske struje u Francusku najintenzivnije te obuhvaća čak 44.62 % ukupnog broja doseljenika u Francusku u navedenom razdoblju (sl. 2.).

Drugi kontinent po udjelu doseljenika je Europa, na koju otpada oko trećine francuskih imigranata. Najviše europskih imigranata dolazi iz Poljske i Turske (7.4 % ukupnih imigranata), a slijede Rusija i Rumunjska. Uzroci velikih emigracija Turaka i Poljaka iz svojih država uglavnom su ekonomske i političke prirode. Nakon ulaska Poljske u Europsku uniju 2004. godine, Poljaci postaju jedna od najvažnijih useljeničkih skupina u Francuskoj (2007. godine Poljaci su bili najveća imigrantska skupina, dok su svih ostalih godina to bili Alžir ili Maroko).

Poljaci su se počeli intenzivnije naseljavati u Francusku između dva svjetska rata (tada ih se doselilo oko 335 tisuća). Tijekom komunističke vladavine Poljaci su se iseljavali većinom iz političkih razloga (protivnici režima). Velik broj iseljenih Poljaka uopće nije registriran u statistici. Tako se, između 1981. i 1990. godine, neslužbeno iselilo više od 600 tisuća ljudi koji su krenuli na Zapad u potragu za boljim životom. Međutim, oni su zemlju napustili kao turisti te nadležnima nisu prijavili namjeru emigracije, pa tako nisu ni registrirani kao emigranti (Gwiazda, 1992).

Nakon pada komunizma, u zapadnim zemljama došlo je do porasta nezaposlenosti pa su tako kontrole za imigrante postale sve striktnije te je, mnogima od njih, zahtjev za imigracijom odbijen. Situacija je dodatno otežana i tako što su doseljenici iz Poljske u studenom 1989. izgubile status „političkih izbjeglica“ te je na taj način imigracija u zapadnu Europu znatno otežana. Poljska je 1990-ih godina prolazila kroz ekonomsku tranziciju te je stanje u zemlji bilo

Tab. 2. Broj imigranata u Francuskoj prema državi podrijetla između 2000. i 2008.

<i>Država</i>	<i>Broj imigranata</i>	<i>Udio u imigraciji (%)</i>
<i>Alžir</i>	229 053	12.76
<i>Maroko</i>	204 853	11.41
<i>Tunis</i>	80 365	4.48
<i>Kina</i>	77 935	4.4
<i>Poljska</i>	66 518	3.70
<i>Turska</i>	66 486	3.70
<i>SAD</i>	38 522	2.15
<i>Senegal</i>	33 326	1.86
<i>Kamerun</i>	31 858	1.77
<i>Obala Bjelokosti</i>	28 936	1.61
<i>Rusija</i>	27 788	1.55
<i>Japan</i>	26 129	1.46
<i>Rumunjska</i>	25 622	1.43
<i>Mali</i>	23 922	1.33
<i>Demokratska Republika Kongo</i>	22 487	1.25
<i>Republika Kongo</i>	20 543	1.14
<i>Brazil</i>	19 052	1.06
<i>Jugoslavija (od 2006. Srbija + Crna Gora)</i>	16 685	0.93
<i>Vijetnam</i>	16 036	0.89

Izvor: INED (2021).

izrazito loše: plaće su bile među najnižima u Europi (došlo je do snažnog odljeva mozgova te su emigrirali stručnjaci u područjima informatike, kemije, fizike, medicine itd., budući da su u inozemstvu mogli zaraditi i do 10 puta više), a tržište je bilo opterećeno mnogim regulacijama te je mogućnost napretka bila vrlo ograničena. Iseljavalo je većinom mlađe stanovništvo (do 30 godina). Nisu vjerovali da bi se Poljska u bliže vrijeme mogla razviti i nisu vjerovali starijim generacijama koje su vodile državu te su potražili azil u zapadnim zemljama, uključujući Francusku (Gwiazda, 1992).

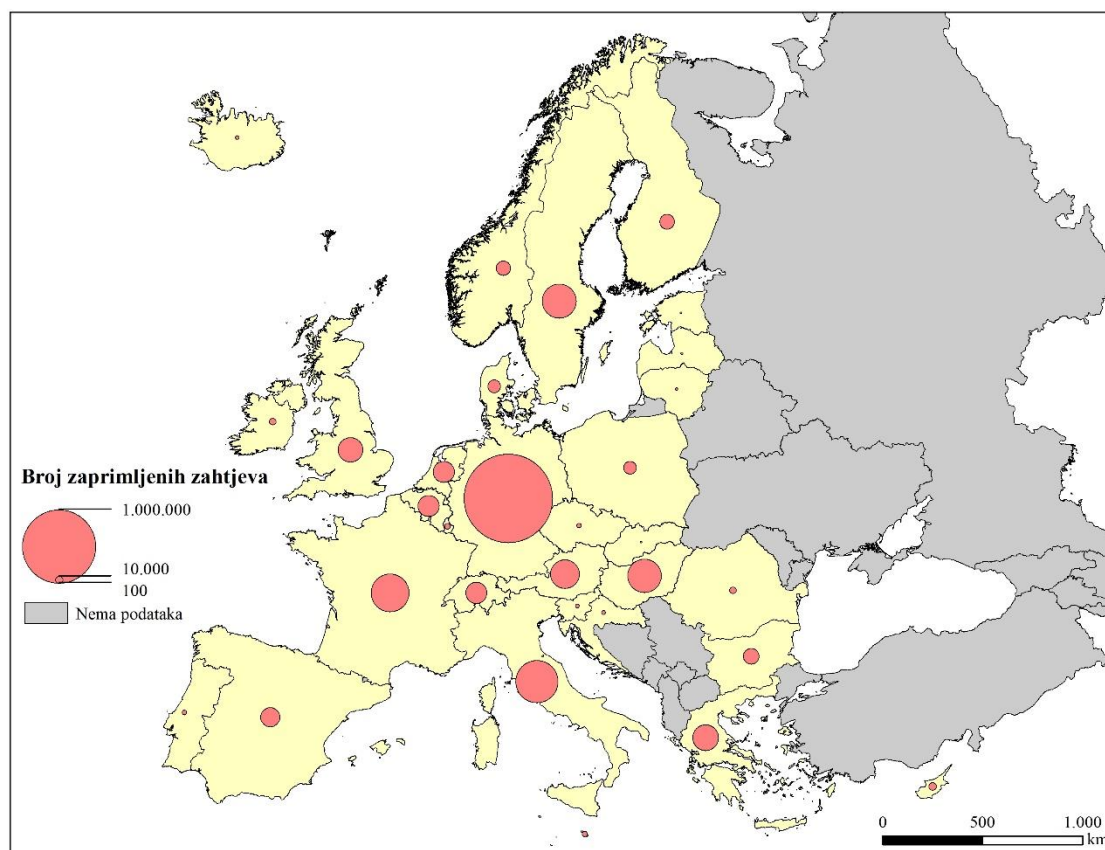
Nakon pristupanja u Europsku uniju 2004. godine, iseljavanje u ostale europske zemlje bilo je još jednostavnije. Velik broj ljudi htio je otići iz Poljske radi niskih plaća, visoke stope nezaposlenosti kod mladih, manjka poslovnih mogućnosti (posebice za žene) itd. Iako, prema

načelima EU, tranzicijski period za novu članicu traje sedam godina (u tom razdoblju slobodno kretanje radnika ne bi bilo još moguće), neke članice odlučile su ranije otvoriti svoje tržište rada za Poljsku. Najveća među njima bilo je Ujedinjeno Kraljevstvo (uz nju još su to učinile Irska i Švedska), dok su Francuska i Njemačka, koje su prije ulaska Poljske u EU bile glavni cilj potencijalnih poljskih iseljenika, proglasile tranzicijski period. UK je tako postalo glavno odredište za poljske radnike budući da je imala najveće tržište pa je zato zabilježila puno veći broj poljskih imigranata u odnosu na Francusku i ostale članice EU (Okólski i Salt, 2014).

Osim Poljaka, vrlo važna imigracijska skupina 21. stoljeća jest ona kineska. Kina je, od svih azijskih zemalja, imala najveći broj odseljenika u Francusku koji su činili 4.34 % ukupne imigracije. Prve intenzivnije imigracije iz Kine počinju tijekom Prvog svjetskog rata kada je Francuska zaposlila čak 140 tisuća kineskih radnika u proizvodnji, međutim nakon rata zadržalo ih se tek nekoliko tisuća. Novi val imigracija započeo je još 80-ih i 90-ih godina prošlog stoljeća. Podatci ne prikazuju pravo stanje kineske zajednice u Francuskoj, budući da mnogi od njih nisu službeno prijavljeni te u Francuskoj borave ilegalno. Oni su najviše nastanjeni u regiji Île de France u kojoj se nalazi i glavni grad Pariz, a zastupljeni su i u južnim regijama Rhône Alpes i Provence Alpes-Côtes d'Azur. Pariz je Kinezima privlačan jer su tamo zastupljene ekonomske aktivnosti kojima se oni bave, dok je jug privlačan zbog visokog stupnja turističkog razvoja (Guerassimoff, 2003).

Od 1980-ih godina kontrole imigracija postale su striktnije te se nastoji minimalizirati broj stalnih useljenika (naglasak se stavlja na privremene radnike, studente, poslovne ljude, znanstvenike itd.). Međutim, u isto vrijeme počinje se provoditi politika kojom se nastoji zaštititi prava imigranata i učiniti im život u Francuskoj što boljim. Na taj način su kineski imigranti uspjeli povećati svoju zajednicu, budući da su putem obiteljskih veza dobivali dozvolu za useljenje (to je bio jedan od najlakših načina da se legalno useli u Francusku) (Guerassimoff, 2003). Drugo desetljeće 21. stoljeća obilježile su snažne migracije (i to većinom ilegalne) iz siromašnih i ratom pogođenih područja prema državama zapadne Europe. Posebno je važna bila migrantska kriza koja je bila na vrhuncu između 2015. i 2017. godine (ne treba uzimati u obzir samo 2015. godinu jer je velik broj migranata čekao izvršenje zahtjeva za azil sve do 2017. godine). Francuska je, kao jedna od najrazvijenijih zemalja EU, bila vrlo privlačna destinacija te je, po broju zahtjeva za azil između 2015. i 2017. godine, bila treća država EU (iza Njemačke i Italije) (sl. 3.). U navedenom razdoblju Francuska je zaprimila 259 765 zahtjeva za azil (oko 5 i pol puta manje od Njemačke koja je zaprimila čak 1.44 milijuna zahtjeva) (Eurostat, 2021). Njemačka je bila traženija od Francuske iz nekoliko razloga. Francuska je imala višu stopu nezaposlenosti (koja je prelazila 10 %). Isto tako, tražitelji azila nisu se mogli

Sl. 3. Države Europe prema broju zahtjeva za azil između 2015. i 2017. godine

Izvor: Eurostat (2021).

zaposliti u Francuskoj dok im se zahtjev za azil obrađivao (niti su dobivali pomoć od države u vidu stanovanja), a to je uglavnom iziskivalo mnogo vremena (u prosjeku 9 mjeseci) (Remy, 2015). Ukoliko se zahtjev za azil prihvati, tražitelj azila dobiva status izbjeglice, može dobiti supsidijarnu zaštitu ili mu se dopušta boravak iz humanitarnih razloga (iako za Francusku ne postoje podatci koliko je ljudi ostalo iz humanitarnih razloga, već se bilježe samo prve dvije kategorije). Status izbjeglica dobivaju osobe koje su bile prisiljene napustiti svoju zemlju radi vjerskih, političkih, rasnih, nacionalističkih i ostalih vrsta progona. Supsidijarnu zaštitu dobivaju osobe koje se nalaze izvan svoje države i koji se ne mogu vratiti zbog sumnje da bi mogli pretrpjeti ozbiljne posljedice radi kojih bi mu bio ugrožen život ili zdravlje. Dopuštenje boravka iz humanitarnih razloga dobivaju osobe za bilo koji drugi razlog koji nije prethodno naveden (Eurostat, 2015).

Prema podacima iz 2015. godine (tab. 3.), najviše tražitelja azila dolazilo je s Kosova, nakon čega slijede tražitelji iz Sudana, Sirije i Demokratske Republike Kongo. Ipak, udio onih čiji su zahtjevi za azil prihvaćeni uvelike se razlikuju prema državama podrijetla. Najviše zahtjeva prihvaćeno je tražiteljima iz Iraka (čak 98.6 % prihvaćenih zahtjeva), Sirije (96.4 % prihvaćenih zahtjeva) i Afganistana (84.2 % prihvaćenih zahtjeva). Može se zaključiti da se izbjeglicama iz

Tab. 3. Broj tražitelja azila u Francuskoj prema porijeklu između 2015. i 2017. godine

2015. ¹		2016.		2017.	
Država	Broj zahtjeva	Država	Broj zahtjeva	Država	Broj zahtjeva
Kosovo	3870	Sudan	5868	Albanija	7630
Sudan	3075	Afganistan	5641	Afganistan	5987
Sirija	2810	Haiti	4854	Haiti	4934
DRK ²	2800	Albanija	4599	Sudan	4486
Rusija	2495	Sirija	3562	Gvineja	3780
Irak	2350	DRK	2549	Sirija	3249
Haiti	2290	Gvineja	2334	Obala Bjelokosti	3243
Albanija	2225	Bangladeš	2276	DRK	2941
Bangladeš	2200	Alžir	1972	Alžir	2456
Kina	2165	Kina	1855	Bangladeš	2410

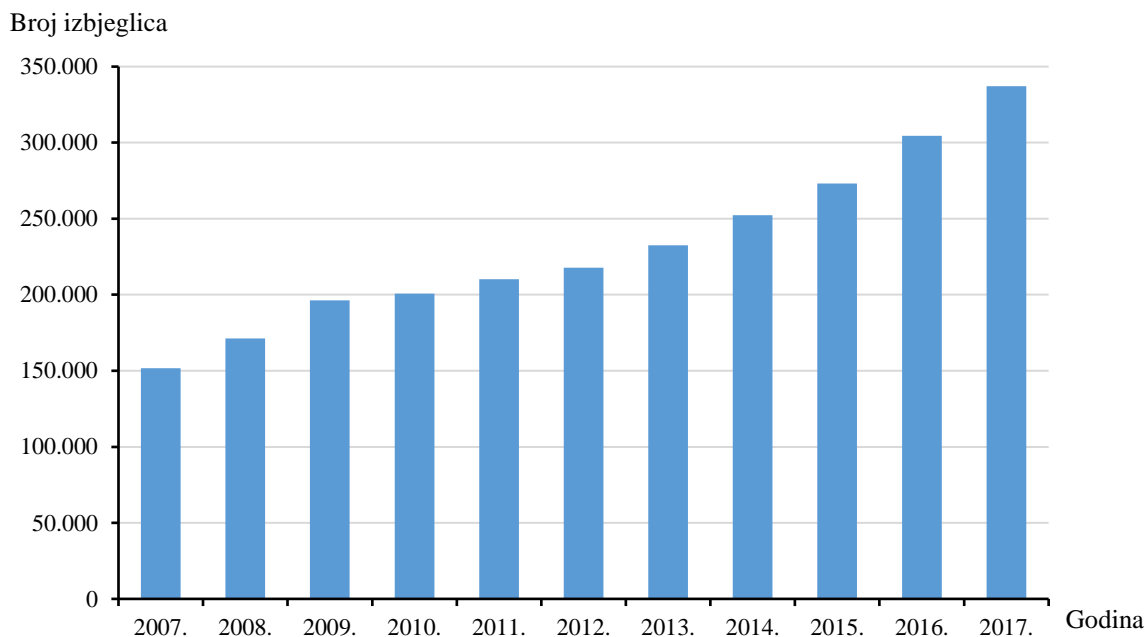
Izvori: AIDA (2015); AIDA (2017); AIDA (2018).

država pogođenih ratom azili dodjeljuju u značajno većoj mjeri nego u onima gdje rata nema. Naime, radi velikog broja izbjeglica koje su pristigle u Europu, europske države počele su dijeliti azil samo onima kojima je najpotrebniji, dok se tzv. ekonomske izbjeglice (oni koji dolaze iz zemalja koje nisu pogođene ratom, već iz ekonomskih motiva) htjelo obeshrabrati na način da im se ne dijele azili. Tako je 2015. godine odbijeno čak 94 % zahtjeva za azil iz Haitija, 91.6 % zahtjeva iz Bangladeša, 88.9 % zahtjeva iz Kosova i 87.8 % zahtjeva iz Albanije (AIDA, 2015). Sličan se obrazac uočava i 2016. godine. Najveći broj tražitelja azila dolazi iz Sudana, Afganistana i Haitija, no i dalje se velika većina zahtjeva odbija (ukupno je odbijeno 66.8 % svih zahtjeva). Samo je Sirijcima i Afganistancima odobreno više od polovice zahtjeva za azil (AIDA, 2017). Od 2017. godine povećava se broj ekonomskih izbjeglica te raste broj tražitelja azila iz jugoistočne Europe (posebice Albanije) te afričkih zemalja (Gvineja, Obala Bjelokosti, Alžir, DRK...) (AIDA, 2018).

Međutim, broj ljudi koji je pristigao u Francusku u stvarnosti je puno veći. Na sl. 4. prikazano je kretanje broja izbjeglica u Francuskoj između 2007. i 2017. godine. Broj izbjeglica povećao se, u odnosu na 2007. godinu, za 122 % (2007. iznosio je 151 789, a 2017. čak 337 143) (Statista, 2021a). Tijekom migrantske krize 2015. godine, tadašnji francuski predsjednik, François Hollande, smatrao je kako je moralna obveza Francuske primiti izbjeglice (većinom iz bliskoistočnih država) te je, u suradnji s njemačkom kancelarkom Angelom Merkel, predložio četiri mjere za prevladavanje izbjegličke krize. Izradili bi se pristupni centri za

¹ Za 2015. godinu podatci su dostupni samo za razdoblje između siječnja i rujna

² DRK - Demokratska Republika Kongo

Sl. 4. Broj primljenih izbjeglica u Francusku između 2007. i 2017. godine

Izvor: Statista (2021a).

izbjeglice na vanjskim granicama Europske unije gdje bi se imigranti popisali. Isto tako, zalagao se za ravnomjernu raspodjelu izbjeglica unutar EU kako cjelokupan teret ne bi bio na pet zemalja koje su primile najviše ljudi (Njemačka, Italija, Francuska, Švedska, UK). Bilo je potrebno i povećati kontrole kako bi se spriječili krijumčari izbjeglica i ostali oblici kriminala, ali i promijeniti imigrantsku politiku prema ostalim emigracijskim zemljama poput onih u zapadnoj Africi. Međutim, ti zahtjevi nisu bili uspješni, posebice onaj s raspodjelom izbjeglica unutar EU, budući da u Europskoj komisiji nije naišao na potporu određenih zemalja (Mađarske, Slovačke, Češke i Rumunjske, dok je Finska bila suzdržana) te je, na taj način, teret ostao na nekoliko zemalja u Europskoj uniji (Remy, 2015). U protekloj 2020. godini došlo je do određenih promjena. Broj profesionalnih imigracija (povezanih s poslom) pao je za 32.1 % u odnosu na proteklu godinu, budući da je pandemija koronavirusa bila uzrok odgoda ili otkazivanja mnogih poslovnih aktivnosti, ali i odluka o migracijama. Smanjio se i broj privremenih radnika u Francuskoj, ali i studenta koji su došli na studij iz inozemstva (Ministère de l'Intérieur, 2021). Što se tražitelja azila tiče, u 2020. godini Francuska je zaprimila 62 067 zahtjeva za azil, od kojih su 80.2 % odbijeni, 11.3 % tražitelja azila dobili su status izbjeglica, dok je 8.5 % njih dobilo supsidijarnu zaštitu. Najviše tražitelja za azil pristiglo je iz Afganistana, Bangladeša i Pakistana (tab. 4.) (AIDA, 2021). Od 2018. godine, Afganistan je prvi po broju zahtjeva za azil u Francuskoj. U 2017. godini predano je 5987 zahtjeva, a godinu kasnije taj broj se gotovo udvostručio (10 270 zahtjeva). U 2019. godini izdano je 9995 zahtjeva, a u

protekloj godini bilo ih je 8886 (AIDA, 2018; AIDA, 2019; AIDA, 2020; AIDA, 2021). Sukob u Afganistanu između SAD-a (i njegovih saveznika) i talibana započeo je 2001. godine, a završio je 15. kolovoza 2021. godine ulaskom talibana u Kabul. U tom razdoblju Afganistan je napustilo 5.9 milijuna ljudi. Iako je većina afganistanskih izbjeglica otišlo u susjedne zemlje (Iran i Pakistan), dio njih se zaputio i prema Zapadu (Watson Institute, 2021). Europske zemlje strahuju od novog velikog vala izbjeglica iz Afganistana nakon što su talibani zauzeli državu. One smatraju kako nova vlast neće poštivati ljudska prava (posebice žena) te da bi velik broj ljudi, koji su surađivali sa SAD-om, mogli postati žrtve novog režima. Međutim, Europa ne želi ponoviti situaciju iz 2015. godine kada je velik broj izbjeglica ušao u Europu (većinom ilegalno) koja nije bila pripremljena na adekvatan način. Većina tereta spala je na nekoliko europskih zemalja, a vanjske granice EU bile su loše zaštićene (Grčka) te ulazak izbjeglica nikad nije bio pod kontrolom. Ipak, može se očekivati jačanje migracijskih struja iz Afganistana u idućim godinama (iako je u rastu još od 2015. godine), no vjerojatnost da dođe do migrantskih kriza sličnih onima iz 2015. godine je mala budući da će se poticati imigracija Afganistanaca u njima susjedne države koje već imaju prihvatne kapacitete za njih. U Francuskoj je, prema podacima Statiste (2021d), 2020. godine bilo smješteno oko 32 tisuće afganistanskih izbjeglica.

Tab. 4. Broj tražitelja azila prema državi porijekla 2020. godine

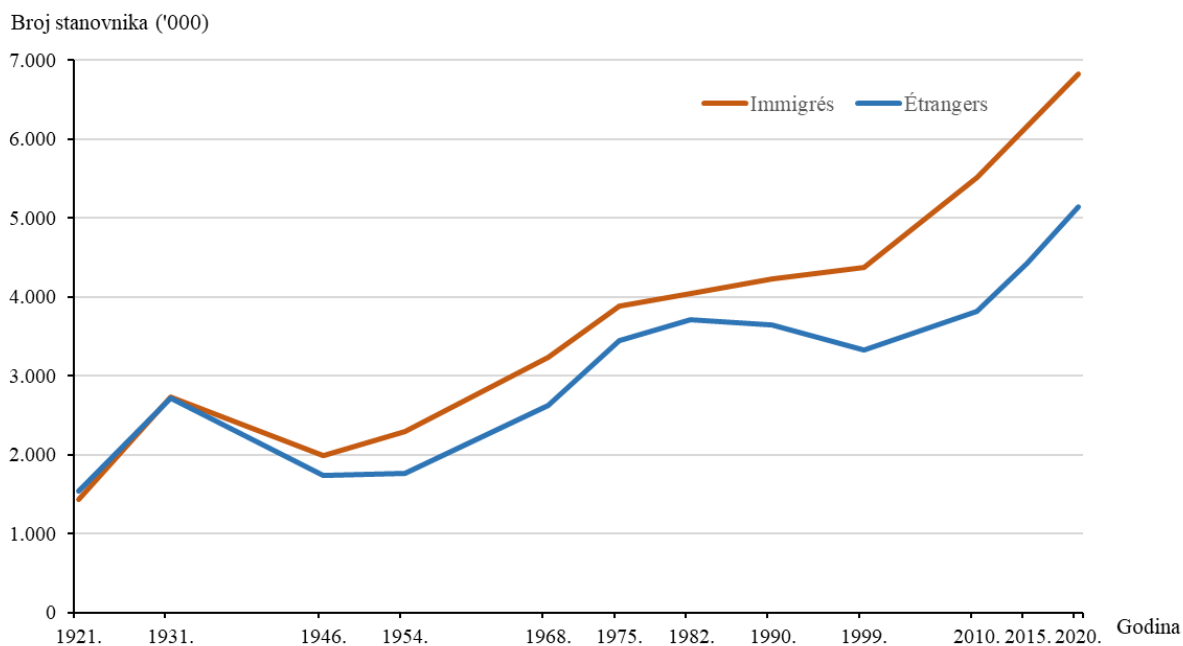
DRŽAVA	BROJ ZAHTJEVA
Afganistan	8886
Bangladeš	4345
Pakistan	3426
Gvineja	2781
Turska	2771
Obala Bjelokosti	2732
Haiti	2448
DRK	2087
Ukrajina	1981
Somalija	1950

Izvor: AIDA (2021).

4. DEMOGRAFSKA SLIKA FRANCUSKE

4. 1. MEHANIČKO KRETANJE STANOVNIŠTVA U FRANCUSKOJ

Francuska je imigrante počela privlačiti još u 19. stoljeću, kada su se doseljavali većinom stanovnici susjednih europskih zemalja, dok je, nakon Drugog svjetskog rata, krenulo useljavanje iz bivših francuskih kolonija. Kako su migracijske struje kroz prošlo stoljeće postale sve intenzivnije, tako se demografska struktura francuskog stanovništva sve više mijenjala. Imigracije su utjecale na nacionalni, religijski, rasni i dobno-spolni sastav stanovništva, ali i na neke demografske procese (poput fertiliteta). Na sl. 5. prikazan je broj imigranata (*immigré*) i stranaca (*étranger*) u Francuskoj. Obe kategorije bilježe trend rasta, međutim, nakon Drugog svjetskog rata broj imigranata je u konstantnom porastu, dok je broj stranaca bio u padu u razdoblju između 1982. i 1999. godine, nakon čega njihov broj opet raste. To se može povezati

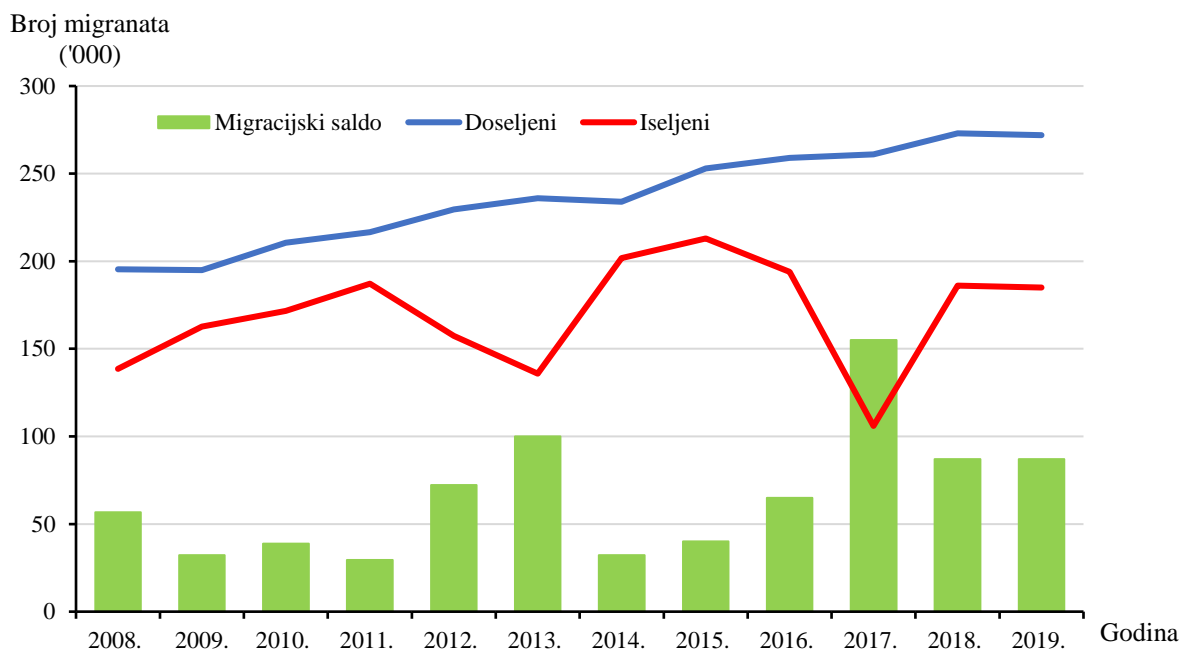

Sl. 5. Broj imigranata i stranaca u Francuskoj između 1921. i 2020. godine

Izvor: INSEE (2021c).

i s procesom dobivanja francuskog državljanstva (naturalizacija 60 000 ljudi godišnje), budući da, nakon što osoba dobije francusko državljanstvo, prestaje biti stranac, međutim i dalje ostaje imigrant te se, u statistici, bilježi kao Francuz putem stjecanja državljanstva (*Français par acquisition*). Njih je, prema podacima iz 2020. godine, bilo oko 2.5 milijuna (INSEE, 2021c). Na taj način broj imigranata ostaje stalan, no broj stranaca u državi se smanjuje. Također, velik broj ljudi koji se doselio početkom 1990-ih godina napustilo je Francusku (25 % doseljenika se ponovno iselilo 1990-ih godina), budući da tada ekonomska situacija u Francuskoj nije bila povoljna (Guiraudon, 2001). Nadalje, krivulja prikazuje ubrzani rast imigranata i stranaca u državi u 21. stoljeću. Iako su, do 2008. godine, dominirali imigranti iz afričkih zemalja (što se može vidjeti i u grafu na sl. 2.), idućih godina (između 2009. i 2012. godine) dominirali su doseljenici iz europskih zemalja. Prema podacima iz 2012. godine, gotovo polovica svih imigranata dolazila je iz europskih zemalja (2002. godine činili su tek trećinu njih). Većina imigranata dolazila je iz Portugala, Ujedinjenog Kraljevstva, Španjolske, Italije i Njemačke. To su većinom bili visokoobrazovani ljudi te su, u godini njihovog dolaska u Francusku, već bili zaposleni (INSEE, 2014).

Analizira li se migracijski saldo (ili neto migracija ili migracijska bilanca), može se zaključiti kako imigracije u Francusku postaju još izraženije 2010-ih godina (sl. 6.). Francuska je, u čitavom razdoblju između 2008. i 2019. godine, imala pozitivan migracijski saldo. Vrhunac je bio 2017. godine kada je migracijski saldo iznosio čak 155 000. Krajem 2000-ih i početkom

Sl. 6. Migracijski saldo u Francuskoj između 2008. i 2019. godine

Izvori: Moyou (2021); Statista (2021b); Statista (2021c).

2010-ih godina, opća stopa neto migracije kretala se između 0.45 do 0.88 promila (u razdoblju između 2008. i 2011. godine). U idućem razdoblju (2012. - 2019.) opća stopa počinje rasti te prelazi vrijednost od jednog promila (izuzeci su 2014., 2015. i 2016. godina radi pojačane emigracije, tada bruto stopa migracije doseže vrhunac (doseže vrijednosti između 6.5 i 7 ‰, dok ostalih godina ne prelazi vrijednost od 6.5 ‰, osim 2018. i 2019.)), 2017. godine iznosila je čak 2,32 ‰. U posljednje godine (2018. i 2019.) migracijski saldo iznosi oko 87 000, a opća stopa neto migracije kreće se oko 1.3 ‰ (Moyou, 2021; Statista, 2021b; Statista, 2021c). Francuska prati trend ostalih zapadnoeuropskih zemalja te bilježi rast broja stanovnika, pri čemu veliku ulogu imaju imigracije u državu. Već je napomenuto kako su glavni razlozi migracija u Francusku ekonomske ili sigurnosne prirode. Migrantska kriza, koja je počela 2015. godine, imala je jak utjecaj na mehaničko kretanje stanovništva u Francuskoj. Od 2014. godine dolazi do rasta broja imigracija u Francusku (2017. godine broj imigracija porastao je za 11.5 % u odnosu na 2014. godinu) i to poglavito iz afričkih i bliskoistočnih država. Osim onih legalnih migracija, došlo je i do porasta ilegalnih migracija te je, samo 2015. godine, došlo do čak 885 tisuća ilegalnih prelaska granica samo na istočnom Sredozemlju u odnosu na 25 tisuća dvije godine ranije. U 2020. godini broj ilegalnih migracija se smanjio te je, na području čitave Europske unije, iznosio oko 125 tisuća (Clark, 2021; Statista, 2021b).

4. 2. NACIONALNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA FRANCUSKE

U francuskoj statistici, stanovništvo se može podijeliti prema mjestu rođenja (kategorija *immigré*) ili prema državljanstvu (kategorija *étranger*). Prema podacima iz 2017. godine, u Francuskoj živi ukupno 66.5 milijuna stanovnika. Od ukupnog stanovništva, u Francuskoj je rođeno 60.1 milijun (90.4 % ljudi), dok imigranata ima 6.3 milijuna (9.6 %). Žene su dominantne u obje skupine stanovništva te čine 52 % stanovništva rođenog u Francuskoj te 51 % stanovništva rođeno izvan nje. Prema dobi, među imigrantima je najzastupljenije stanovništvo starosti između 25 i 54 godine (koji čine 53 % doseljenog stanovništva), a slijedi stanovništvo starije od 55 godina (33 % doseljenog stanovništva) (INSEE, 2020c). Ove dvije dobne skupine zajedno čine ukupno 86 % imigrantskog stanovništva, dok mlađih od 25 godina ima tek oko 14 %. Razlog tome je što u migracijama uglavnom sudjeluje punoljetno stanovništvo starosti između 25 i 40 godina koji se u novu državu doseljavaju radi poslovnih aktivnosti. Isto tako, velik je broj privremenih radnika i studenata koji se, nakon isteka određenog roka, vraćaju u svoju matičnu zemlju. Važno je naglasiti i da djeca imigranata u Francuskoj ne stječu status *immigré* budući da im je država rođenja Francuska, već se smatraju Francuzima, ukoliko im roditelji imaju francusko državljanstvo, ili dobivaju status stranca dok ne steknu državljanstvo.

Tri godine kasnije (2020. godine) broj imigranata u Francuskoj porastao je na 6.8 milijuna. Prema državi rođenja imigranata (tab. 5.), najviše imigranata rođeno je u Alžiru, Maroku i Portugalu. Najzastupljenije države rođenja su bivše francuske kolonije (posebice Alžir, Maroko i Tunis na sjeveru Afrike te Komori u Indijskom oceanu) te europske države (migracijske struje iz Španjolske i Portugala bile su vrlo izražene tijekom 20. stoljeća, kao i iz Rumunjske tijekom 21. stoljeća, imigracije iz UK postale su izražene krajem 20. i u 21. stoljeću radi poslovnih prilika, dok su Talijani jedna od najstarijih nacionalnih manjina na francuskom tlu). Najveći udio

imigranata porijeklom je iz neke od afričkih zemalja (47.5 %), slijede imigranti iz europskih (32.2. %) te azijskih (14.4 %) zemalja (INSEE, 2021c).

Tab. 5. Imigranti prema državi rođenja u Francuskoj 2020. godine

<i>Država rođenja</i>	<i>Broj imigranata (u tis.)</i>	<i>Udio među imigrantima (%)</i>
Alžir	870.5	12,7
Maroko	818.9	12,0
Portugal	587.3	8,6
Tunis	310.2	4,5
Italija	282.4	4,1
Turska	245.8	3,6
Španjolska	238.6	3,5
UK	142.2	2,1
Komori	137.0	2,0
Rumunjska	135.3	2,0

Izvor: INSEE (2021c).

Tab. 6. Broj stranaca u Francuskoj prema nacionalnosti 2017. godine

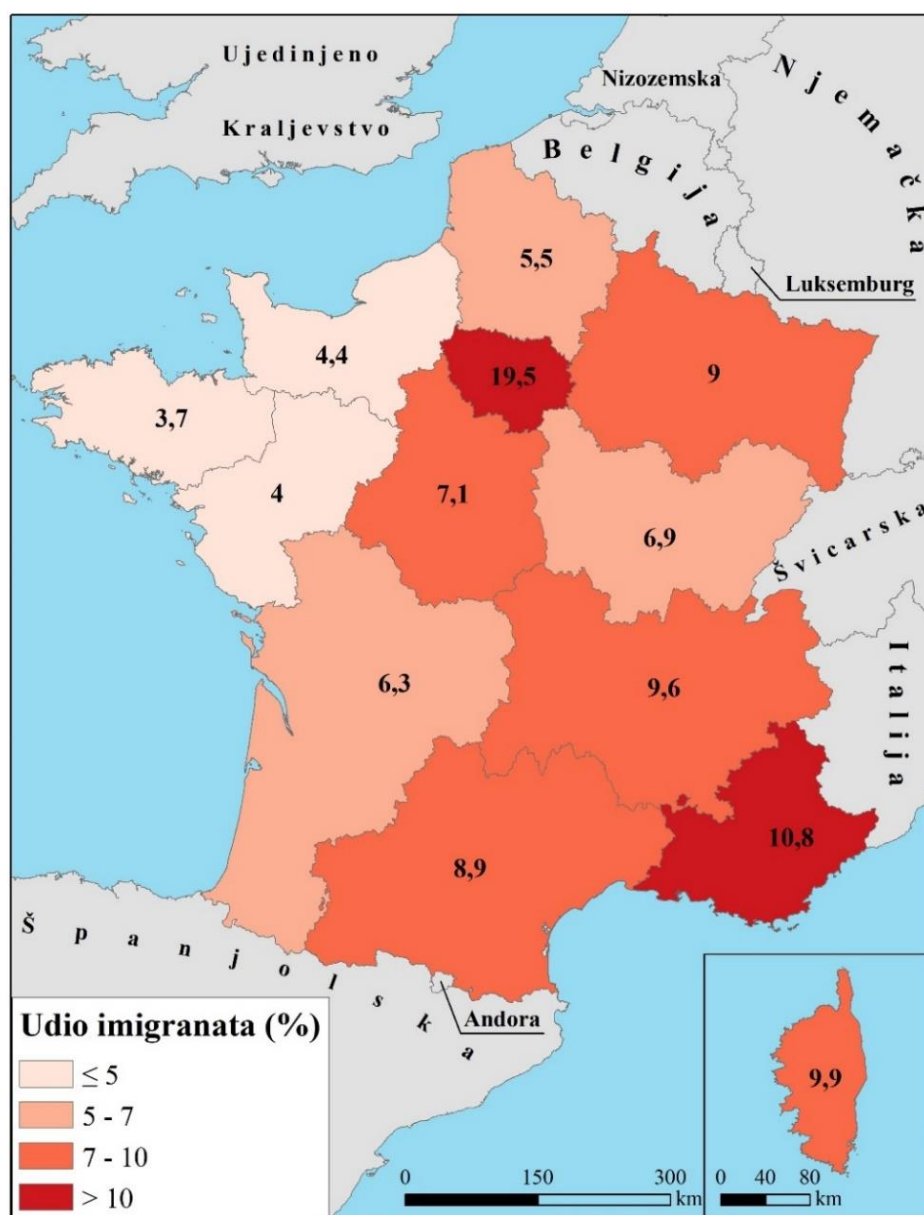
Nacionalnost	Broj pripadnika nacionalnosti	Udio u ukupnom stanovništvu (%)
Portugalci	548 661	0.82
Alžirci	518 113	0.78
Marokanci	472 559	0.71
Turci	211 781	0.32
Talijani	202 609	0.3
Tunižani	187 032	0.28
Španjolci	163 538	0.25
Britanci	146 087	0.22
Rumunji	116 841	0.18
Kinezi	102 104	0.15

Izvor: INSEE (2020d).

Sastav francuskog stanovništva prema nacionalnosti može se pratiti prema broju stranaca u državi (*étranger*) te državljanstvu kojeg oni posjeduju. Prema podacima iz 2017. godine, u Francuskoj je živjelo oko 4.5 milijuna stranaca (2020. godine taj broj je porastao na 5.1 milijun prema INSEE (2021b)), što čini 6.9 % ukupne populacije. Dobna struktura stranog stanovništva slična je kao kod imigrantskog (dominiraju osobe starije od 25 godina), međutim muškarci su zastupljeniji od žena (50.2 % stranaca su muškarci), što nije slučaj kod imigranata. Francuska je homogena država prema etničkom sastavu, budući da Francuzi (rođeni u Francuskoj) čine 88.6 % ukupnog stanovništva, a ukoliko brojimo i naturalizirane Francuze (koji su stekli državljanstvo), tada udio Francuza iznosi 93.1 %. Od ostalih etničkih skupina, najbrojniji su Portugalci (548.6 tisuća), nakon čega slijede Alžirci (518.1 tisuća), Marokanci (472.5 tisuća) te Turci (211.7 tisuća) (tab. 6.) (INSEE, 2020d). Podatci o stranom stanovništvu preklapaju se s trendovima migracija s početka 21. stoljeća. Naime, dio imigranata u Francusku, točnije njih 2.9 milijuna (4.5 % ukupnog stanovništva) naturaliziran je te im je dodijeljeno francusko državljanstvo, čime automatski gube status stranaca te se vode kao Francuzi. Tako su Portugalci postali najučestalija skupina stranaca u Francuskoj, bez obzira što najveći udio imigranata u Francusku i dalje pristiže sa sjevera Afrike. Ono što isto tako treba naglasiti je da stanovnici iz država Europske unije imaju veće mogućnosti sa svojim državljanstvom u odnosu na stanovnike koji dolaze iz zemalja izvan Europske unije. Njima ne trebaju vize, imaju pravo na stanovanje i zaposlenje bilo gdje unutar EU, veće mogućnosti školovanja, mogu sami osnovati tvrtku, imaju pravo na konzularnu zaštitu i pristup zdravstvenim ustanovama i mnoge druge pogodnosti (Polaron, n. d.). Stoga stanovnici iz EU ne moraju tražiti francusko državljanstvo kako bi stekli određene beneficije, što nije slučaj kod doseljenika izvan nje. Zato Europljani

češće zadržavaju status *étranger*, što se može vidjeti i na tab. 6. (Portugalci, Talijani, Španjolci, Rumunji, a do 2020. i Britanci).

Na sl. 7. možemo vidjeti udio imigranata prema regiji u metropolitanskoj Francuskoj 2017. godine. Na teritoriju Francuske udio imigranata iznosi 9.6 %, no ipak postoje značajne regionalne razlike. Najveći udio imigranata zastupljen je u regiji Île-de-France, gdje je svaki peti stanovnik rođen izvan Francuske. Druga regija po udjelu imigranata je Provence-Alpes-Côte d'Azur s 10.8 %, a treća je Korzika (Corse) s 9.9 %. Najmanje udjele imaju Bretanija (Bretagne) s 3.7 % te Pays de la Loire s 4 %. Kao što postoje regionalne razlike prema udjelu imigranata, tako postoje i po nacionalnoj strukturi. Na razini Francuske najzastupljeniji su

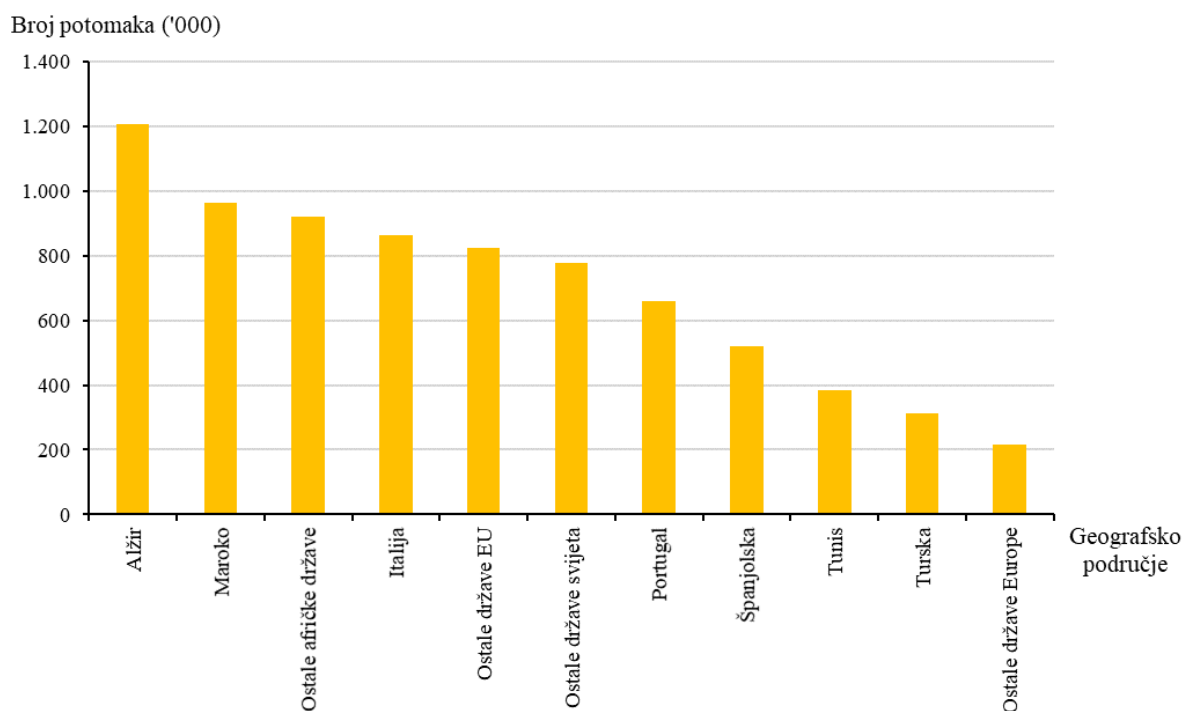

Sl. 7. Udio imigranata u regijama Francuske 2017. godine

Izvor: Ministère de l'Intérieur (2020).

doseljenici iz Alžira, Maroka i Portugala. Međutim, geografska blizina ima jak utjecaj na nacionalnu strukturu. Tako, na Korzici, postoji velika talijanska nacionalna manjina (veće su samo marokanska i alžirska), a u regiji Occitanie je dobro zastupljena španjolska nacionalna manjina (druga po veličini, iza doseljenika iz Maroka). U regiji Grand Est na sjeveroistoku Francuske ističu se doseljenici iz Turske koji su treći po brojnosti, iza onih iz Alžira i Maroka, što se može povezati s blizinom velike turske nacionalne manjine u susjednoj Njemačkoj. U Bretaniji je britanska nacionalna manjina najzastupljenija, a vrlo je brojna i u regiji Nova Akvitaniya (Nouvelle-Aquitaine). Regija glavnog grada, Île-de-France, najprivlačnija je za imigrante budući da je to gospodarsko, kulturno, ekonomsko i financijsko središte čitave Francuske te su tamo najzastupljeniji doseljenici iz Alžira, Maroka i Portugala, a vrlo je privlačna i regija Provence-Alpes-Côte d'Azur na jugoistoku države. Ovdje se nalaze najveći gradovi južne francuske obale (uključujući i najveću luku Marseille), a i sama regija je na najkraćem pomorskom putu između sjeverne Afrike i Francuske. Stoga su ovdje i najbrojniji imigranti iz Alžira, Maroka i Tunisa (Ministère de l'Intérieur, 2020).

Osim samih imigranata i stranaca, važno je analizirati i potomstvo doseljenika u Francuskoj, budući da ti podatci ukazuju na to koliko ljudi u Francuskoj vuče porijeklo iz ostalih zemalja, bez obzira što ne spadaju u kategoriju imigranata ili stranaca. Pod pojmom potomka imigranta (ili druga generacija imigranata) smatra se osoba koja je rođena u Francuskoj i kojoj je barem

Sl. 8. Broj potomaka imigranata prema zemlji porijekla u Francuskoj 2019. godine

Izvor: INED (2019).

jedan roditelj imigrant. Ukoliko su oba roditelja imigranti iz različitih zemalja, tada se u obzir uzima očeva zemlja porijekla (prema konvenciji). Na sl. 8. prikazan je broj potomaka imigranata 2019. godine prema državi iz koje su se doselili. Najveći broj potomaka imigranata vuče porijeklo iz afričkih zemalja, i to iz Alžira (1.2 milijuna), Maroka (964 tisuće) i Tunisa (384 tisuće), dok ih iz ostatka Afrike ima 920 tisuća. Od europskih zemalja najveći broj potomaka ima talijanska nacionalna manjina, a slijede Portugal, Španjolska i Turska. Ukupan broj potomaka imigranata u Francuskoj 2019. godine iznosi 7.6 milijuna, što čini 11.4 % ukupne francuske populacije (INED, 2019).

Već je napomenuto kako imigracije, osim na samu strukturu stanovništva, utječu i na neke demografske procese poput rodnosti i fertiliteta. U 2017. godini ukupna stopa fertiliteta (TFR) u Francuskoj iznosila je 1.99 i bila je najviša u Europskoj uniji (prosjeak za EU iznosi 1.59). Međutim, iako imigranti imaju jak utjecaj na rodnost (te godine svako peto dijete bilo je dijete imigranata), oni nemaju značajniji utjecaj na TFR. Naime, prema podacima iz 2017. godine, TFR žena rođenih u Francuskoj iznosio je 1.88, dok je za one koje su se doselile iznosio 2.75 (dakle razlika iznosi 0.87). TFR za ukupnu populaciju iznosio je 1.99, što znači da su imigranti ukupnu stopu fertiliteta povisili za tek 0.11 (vrlo mali doprinos). Glavni razlog ovako malog doprinosa je mali udio imigrantkinja u ženskoj populaciji. One čine tek 12 % žena u fertilnoj dobi, a taj udio je premali da bi utjecao na fertilitet čitave države. Za to bi imigrantkinje trebale činiti puno veći udio unutar žena u fertilnoj dobi, a TFR bi trebao biti puno viši od prosjeka (Volant i dr., 2019).

U tab. 7. prikazan je TFR prema državi rođenja imigranata 2014. godine. Međutim, treba naglasiti da se s vremenom broj rođene djece kod skupina imigranata smanjuje. Naime, većina doseljenika ne osniva obitelj prije dolaska u Francusku. Nakon doseljenja, slijedi nekoliko godina u kojima broj rođene djece doseže vrhunac te se kasnije ponovno nastupa niska plodnost (približava se stopama rođenih Francuskinja). Njihov fertilitet često se precjenjuje jer se ovaj podatak ne uzima u obzir. Isto tako, djeca imigranata u Francuskoj neće se smatrati imigrantima već rođenim Francuzima, a njihov natalitet vrlo je sličan kao i kod ostalih rođenih

Tab. 7. TFR žena prema državi rođenja u Francuskoj 2014. godine

<i>Država rođenja</i>	<i>TFR</i>
Alžir	3.69
Tunis	3.5
Maroko	3.47
Turska	3.12
Portugal	2.02
Španjolska	1.81
Italija	1.81
Imigranti (uk.)	2.75
Francuska (uk.)	1.99
Francuska (bez imigranata)	1.88

Izvor: INSEE (2015), preuzeto iz Volant i dr. (2019).

Francuskinja. Stoga se visok TFR u Francuskoj ne može pripisati isključivo imigracijama, već ključnu ulogu ima francuska populacijska politika koja se u državi provodi već 75 godina (Volant i dr., 2019).

Kako u Francuskoj živi velik broj imigranata sa sjevera i zapada Afrike koji su nekad bili dio francuske države, ali i onih s Bliskog istoka, tako se promjena u etničkom sastavu francuskog stanovništva manifestirala i na religijski sastav. Prema istraživanju Eurobarometra (Europska komisija, 2019), 5 % francuske populacije čine muslimani (oko 3.3 milijuna ljudi). Međutim, podatci se razlikuju među različitim izvorima te neka istraživanja procjenjuju da u Francuskoj živi i do 5.7 milijuna muslimana (više od 8 % populacije). Islam je trenutno religija koja bilježi najveći rast u religijskoj strukturi, ne samo u Francuskoj, već i u čitavoj Europi. Postoji više potencijalnih scenarija koji se procjenjuju u budućnosti, a koji će značajno utjecati na demografsku sliku u zemlji. Prvi je da se migracijske struje u Francusku minimaliziraju. Islam bi, i tada, povećao svoj udio u religijskoj strukturi, posebice u zemljama poput Francuske ili Italije koje imaju relativno mlado muslimansko stanovništvo. Francuska bi i dalje bila europska država s najvećom islamskom zajednicom koja bi činila oko 12.7 % ukupne populacije 2050. godine. Drugi scenarij je da migracijske struje ostanu iste. Francuska više ne bi imala najveću islamsku zajednicu u Europi (preteklo bi ju UK), a udio muslimana u populaciji iznosio bi 17.4 % (12.6 milijuna stanovnika) 2050. godine. Treći scenarij predviđa jačanje migracijskih struja u budućnosti. Njemačka bi tada (2050. godine) imala najveći broj muslimana u Europi (19.7 % ili 17.5 milijuna stanovnika), dok bi Francuska imala 13.2 milijuna stanovnika islamske vjeroispovijesti ili 18 % ukupnog stanovništva (Burrows-Taylor, 2017).

5. ODNOS FRANCUSKE PREMA IMIGRANTIMA

5. 1. POPULACIJSKE POLITIKE U FRANCUSKOJ KROZ POVIJEST

Još od sredine 19. stoljeća, francuska imigracijska politika imala je dva glavna cilja. Prvo, trebalo je zadovoljiti potrebe tržišta rada na način da se manjak radne snage kompenzira uvođenjem radne snage iz inozemstva. Drugo, radi smanjenja broja stanovnika (velike ljudske žrtve nakon Prvog i Drugog svjetskog rata, nizak natalitet nakon njih), Francuska je poticala doseljavanje u zemlju, pritom im osiguravajući integraciju u društvo. Uspostavljanjem kolonijalnih odnosa krajem 19. i početkom 20. stoljeća postavljeni su temelji za slobodno kretanje stanovništva iz kolonija u metropolitansku Francusku i obrnuto (Hamilton i dr., 2004).

Nakon Drugog svjetskog rata počinju prve regulacije imigracija te se one počinju pomnije pratiti, budući da je tada došlo do snažnog deficita radne snage nakon velikih ratnih razaranja. U tom razdoblju Francuska je bila jedina europska zemlja koja je poticala trajno naseljavanje

te je vodila sličnu politiku kao i SAD (Guiraudon, 2001; Hamilton i dr., 2004). Imigracija je postala još snažnija 1950-ih i 1960-ih godina kada su imigranti iz Alžira u Francusku mogli ući neometano i neregulirano. Međutim, krajem 1960-ih i početkom 1970-ih godina, kada je došlo do mnogih promjena u društvu, potreba za stranom radnom snagom se ograničila budući da je tada baby boom generacija ušla u zrelu fazu te su se počeli zapošljavati, a i žene su tada počele sudjelovati u poslovnim aktivnostima u povećoj mjeri. Kriza 1973. godine dodatno je povećala nezaposlenost, što je dodatno limitiralo useljavanje. U srpnju 1974. godine francuska vlada okončala je programe migracije radne snage te su se počeli kažnjavati poslodavci koji su zapošljavali ilegalnu stranu radnu snagu (Hamilton i dr., 2004). Pod vodstvom konzervativnog francuskog predsjednika Valéryja Giscarda d'Estainga pokušalo se čak okrenuti tok migracijskih struja na način da se imigrantima ne produlji boravišna dozvola. Međutim, ti planovi su propali radi procedura u francuskoj javnoj administraciji. Od kriznog razdoblja početkom 1970-ih godina, imigrantska politika u Francuskoj usmjerena je na zaustavljanje doseljavanja u zemlju. Francuska je počela voditi različitu politiku u odnosu na SAD (koji potiče doseljavanje strane radne snage i njihovih obitelji), a važno je napomenuti da u Francuskoj ne postoje organizirane grupe koje se zalažu za useljavanje imigranata i strane radne snage, za razliku od SAD-a gdje se razne grupacije zalažu za takvu politiku iz poslovnih ili etičkih motiva. To znači da francuski poslodavci, nakon krize 1970-ih godina, nisu više trebali dodatnu radnu snagu iz inozemstva, budući da Francuzi su počeli prihvaćati poslove koje su prije toga radili stranci, iako to nije bio slučaj prije krize. Velika nezaposlenost tijekom krize potaknula je ksenofobiju i diskriminaciju prema doseljenicima iz inozemstva, kako u narodu, tako i u politici te je to dovelo do promjene imigracijske politike u Francuskoj kasnijih godina (Guiraudon, 2001).

Krajem 20. stoljeća došlo je do još striktnijih imigracijskih mjera. Tadašnji ministar unutarnjih poslova, Charles Pasqua, htio je u potpunosti zaustaviti imigracije u državu (kasnije je objašnjenje prepravljeno u „ilegalne imigracije“). Donio je niz novih zakona kojima je htio zaustaviti doseljavanje u Francusku. Produljio je period čekanja za reunifikaciju obitelji s jedne na dvije godine te je donio uvjete koji su morali biti ispunjeni kako bi do reunifikacije došlo (Hamilton i dr., 2004). Naime, da bi mu bilo dopušteno dovesti obitelj u državu, stambena jedinica imigranta u Francuskoj morala je biti dovoljno kvalitetna i opremljena kako bi obitelj mogla normalno i pristojno živjeti. Provela bi se kontrola kojom bi se odlučilo zadovoljava li stambena jedinica uvjete ili ne. Na taj način imigranti bi bili prepušteni na milost ili nemilost stanodavaca i inspektora koji bi dijelili certifikate (koji potvrđuju da su uvjeti zadovoljeni), što je često bilo popraćeno diskriminacijom na štetu doseljenika. Osim toga, Pasqua je otežao

dobivanje francuskog državljanstva djeci rođenoj na francuskom tlu čiji su roditelji stranci, iako je to do tada državljanstvo bilo garantirano djeci imigranata kako bi se zaštitila od protjerivanja iz države. Prema novom zakonu, djeca su u Francuskoj morala živjeti barem pet godina prije nego što su mogla predati zahtjev za državljanstvom (a to su mogla započeti tek između 16. i 20. godine). Također, ukoliko su djeca imala policijski dosje, tada im se zahtjev za državljanstvom mogao i odbiti. Osim na djecu iz 1990-ih, taj zakon se odrazio i na djecu roditelja rođenih prije dekolonizacije, koja su također izgubila pravo na automatsko državljanstvo (Scullion, 1995).

Deportacije imigranata porasle su 1990-ih, žalbe na rezultat traženja azila bile su zabranjene, a ljudi koji su se vjenčali s državljaninom Francuske, a prije toga su u državi boravili ilegalno, nisu mogli dobiti državljanstvo. Time su ugrožene tekovine Francuske revolucije iz 1789. godine. Idućih godina nastavila se praksa provođenja anti-imigrantske politike. Takvu politiku počeli su zagovarati svi političari desnog spektra, posebice nakon što je Nacionalna fronta (FN), pod vodstvom Jean-Marie Le Pena, postajala sve popularnija krajem 20. stoljeća, a svoju popularnost gradila je upravo na svojim stavovima o imigrantima. Imigracija je značajno smanjena te je 1990-ih godina broj useljenika bio najmanji još od kraja Drugog svjetskog rata (1996. tek nešto više od 55 tisuća). Imigranti su odgovorili na Pasquine zakone te je došlo do mnogih demonstracija između 1995. i 1997. godine, a bile su predvođene strancima koji nisu imali legalne isprave (nazivali su se *sans papiers*, što u doslovnom prijevodu označava osobu bez papira, ali tim pojmom su se označavali ilegalni imigranti). Od 1997. godine došlo je do promjena nakon što su socijalisti preuzeli vlast. Oni su se protivili Pasquinim zakonima jer su smatrali da je Francuska izgubila ljudski kapital tako da se studenti i profesionalci više nisu mogli nastaniti u Francuskoj. Mnoga imigracijska ograničenja su ukinuta te je velik broj, do tada ilegalnih imigranata, stekao državljanstvo, a studenti i profesionalci su ponovno počeli dolaziti u zemlju te su se brojevi useljenika vratili na razine prijašnjih godina (Hamilton i dr., 2004).

Od 2002. godine, francusku imigracijsku politiku počeo je voditi Nicolas Sarkozy (stranka UMP), tadašnji ministar unutarnjih poslova i, od 2007. do 2012. godine, predsjednik Francuske. Na političkom spektru pripadao je desnom centru, a učinio je ono što do tada nitko nije uspio: promijenio je stav o imigracijama na desnoj strani spektra. Le Pen, kojeg je na predsjedničkim izborima 2002. godine porazio Jacques Chirac, vodio je ksenofobnu i diskriminatornu retoriku prema imigrantima s ne-europskog područja te je smatrao kako predstavljaju prijatnu francuskom nacionalnom identitetu. UMP se nije slagao s takvom politikom te su nastavili provoditi asimilacijski model za dugogodišnje legalne migrante. Le

Pen je tada imao značajnu potporu (posebice na lokalnoj razini) budući da je, radi lošije ekonomske situacije početkom 1990-ih, došlo do porasta nezaposlenosti, a samim time i tenzija između domicilnog stanovništva i migranata. Međutim, kako je došlo do pada nezaposlenosti krajem 1990-ih, ksenofobija je sve više slabila te su ju zamijenili tolerancija i optimizam (pobjeda multietničke francuske reprezentacije na Svjetskom prvenstvu 1998. godine također je dala snažan doprinos). Za UMP glavni cilj migrantske politike bio je spriječiti ilegalne migracije. Na predsjedničkim izborima 2002. Le Pen je poražen, što je ujedno označilo i pad krajnje desnice i njihove politike (Marthaler, 2008).

Sarkozy je vodio drugačiju politiku u odnosu na svoje prethodnike desnog spektra. Glavni cilj bio je spriječiti ilegalne imigracije, stoga je postrožio kontrole prilikom useljavanja u zemlju. Isto tako, povećao se i broj deportacija (čak 25 tisuća deportacija 2006. godine u odnosu na 10 tisuća u 2002. godini) te se smanjio broj tražitelja azila. To je opravdavao na način da želi pojačati integraciju već doseljenih imigranata. S druge strane, on je podržavao pozitivnu diskriminaciju i pravo stranaca da glasaju na lokalnim izborima. Predložio je financiranje izgradnja džamija u Francuskoj i osnivanje Francuskog islamskog vijeća 2003. godine koje je i službeno predstavljalo čitavu muslimansku zajednicu u Francuskoj (Marthaler, 2008).

U 2021. godini, u vrijeme pandemije, Francuska i dalje ima vrlo striktne uvjete za imigraciju čime se žele obeshrabriti ilegalni migranti, međutim i dalje se želi privući visokoobrazovana radna snaga te investitori. Takvi imigranti, koji se prijave za dulji opstanak u državi, mogu tražiti tzv. talent putovnicu (*passport talent*) koja se daje strancima za koje se smatra da mogu pridonijeti ekonomiji Francuske. Njihov radni ugovor mora biti dulji od tri mjeseca, a ne smije prelaziti četiri godine. Njihove obitelji također imaju pravo na boravak u Francuskoj (France-Vizas, 2017).

5. 2. STAVOVI GRAĐANA FRANCUSKE O IMIGRACIJAMA

U Francuskoj su provedena mnoga istraživanja o javnom mišljenju prema doseljenicima u državu. Međutim, sva istraživanja daju slične rezultate te se može reći da Francuzi nemaju pozitivno mišljenje o imigrantima te su prema njima vrlo nepovjerljivi, ako ne i neprijateljski nastrojeni. Posebice su negativnog stava u vezi izbjeglica. Bonnotte i Sénimon (2020) izdvajaju dva glavna anketna istraživanja koja najbolje prikazuju mišljenja Francuza: ono koje je proveo IFOP (Francuski institut javnog mišljenja) objavljeno 2017. godine te ono BVA-Regional Pressa iz 2018. godine.

Istraživanje IFOP-a pod imenom *The French and their perceptions of immigration, refugees and identity* (Francuzi i njihova percepcija imigracije, izbjeglica i identiteta) pokazalo je kako Francuzi smatraju kako su migracijski tokovi u njihovoj zemlji s godinama sve intenzivniji. Čak 85 % ispitanih smatra kako je broj stranaca koji živi u državi sve veći. Francuzi prema njima gaje nepovjerenje, a nisu skloni prihvatiti niti način na koji se provodi imigracijska politika. Razlozi ovakvih razmišljanja leže u ekonomskim uvjetima u zemlji te u stanju zaposlenosti pri čemu Francuzi smatraju da država više nema prostora za prihvat strane populacije. Negativni stavovi prema izbjeglicama i imigrantima te politike integracije istih dodatno su potaknuti osjećajem nesigurnosti radi terorističkih napada u Europi i Francuskoj (posebno je u sjećanju napad u Parizu 2015. godine). Oko 45 % ispitanih smatra da se granice trebaju zatvoriti za imigrante, uključujući i izbjeglice zbog nemogućnosti njihovog prihvata. Tek 21 % njih smatra kako će se izbjeglice moći integrirati u francusko društvo, a 46 % njih se ne slaže s navedenom tvrdnjom (Bonnotte i Sénimon, 2020).

Drugo istraživanje vršila je agencija BVA-Regional Press od 26. studenog do 6. prosinca 2018. godine pod nazivom *The French, the European Union and the migration issue* (Francuzi, Europska unija i problem migranata). Istraživanje je pokazalo da čak 7 od 10 Francuza ima vrlo oštro mišljenje o imigracijskoj politici koju vodi Francuska (67 %), odnosno EU (68 %). Oko 59 % ispitanika smatra kako bi EU trebala pokazati čvršći pristup u pogledu prihvata migranata, dok 27 % njih smatra kako bi trebala pokazati više čovječnosti. Da Francuska prima previše imigranata smatra 63 % ispitanih, dok tek 52 % njih smatra kako bi Francuska trebala prihvatiti tražitelje azila koji su protjerani iz svoje države (udio Francuza ovakvog mišljenja se smanjio, budući da je u anketi iz siječnja 2018. godine udio njih bio 65 %). Većina Francuza je protiv ideje prihvata izbjeglice u EU, a na regionalnoj (60 %) i nacionalnoj (61 %) razini udjeli ispitanika ovog stava postaju sve viši. Dvije trećine Francuza smatra kako migrantska kriza ugrožava budućnost EU (Bonnotte i Sénimon, 2020).

Francuzi imaju znatno drugačije mišljenje u odnosu na istraživanje iz 1999. godine (tijekom političke krize u bivšoj Jugoslaviji) koje je proveo UNHCR. Tada je 74 % Francuza smatralo kako bi prognanici trebali dobiti pravo na azil, a 59 % ispitanih bi izdvojilo svoje vrijeme kako bi na neki način pomogli. Više od polovice Francuza bilo je spremno donirati sredstva UNHCR-u, a trećina njih bila je spremna ugostiti izbjeglice u vlastitom domu na određeno vrijeme. Ipak, 47 % njih smatrao je kako bi prioritet trebao biti povratak izbjeglica u svoju zemlju porijekla tamo gdje je to moguće (Bonnotte i Sénimon, 2020).

6. ZAKLJUČAK

Francuska ima dugu povijest imigracija u državu. Prve značajnije zabilježene imigracije u Francusku sežu još u 19. stoljeće kada su se počele stvarati prve veće zajednice iz inozemstva. U drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. stoljeća imigranti u Francusku uglavnom su bili iz europskih zemalja (susjedne Španjolska, Njemačka, Italija itd.), dok su u drugoj polovici 20. stoljeća jačale migracijske struje iz periferije francuskog kolonijalnog carstva u metropolitansku Francusku. Najviše imigranata došlo je iz zemalja sjeverne Afrike (Alžir, Maroko, Tunis), zapadne Afrike (Senegal, Gvineja, Obala Bjelokosti itd.), s Iberskog poluotoka (Španjolska i Portugal) te ostalih susjednih zemalja (Italija, Njemačka). Broj imigranata u Francusku (i imigranata i stranaca) je u kontinuiranom rastu nakon Drugog svjetskog rata, a Francuska je provodila imigracijsku politiku na način da prihvati što veći broj stranaca radi nedostatka radne snage nakon velikih ratnih razaranja. Populacijska politika mijenja se u drugoj polovici 20. stoljeća te se imigracije žele ograničiti, a takva politika dosegla je vrhunac 1990-ih godina uvođenjem Pasquinih zakona. U 21. stoljeću fokus se stavlja na sprječavanje ilegalnih migracija, dok se pridošle legalne migrante nastoji integrirati u društvo. Takva politika često nailazi na nepovjerenje građana koji smatraju da Francuska prima prevelik broj imigranata te da se oni ne mogu integrirati u francusko društvo.

Imigracije su imale jak utjecaj na demografsku sliku Francuske, posebice na nacionalnu, religijsku i dobno-spolnu strukturu francuskog stanovništva te su snažno utjecale na francuski identitet koji je uvelike poprimio obilježja multikulturalnosti. U budućnosti se predviđa kako bi migracijski tokovi mogli postati sve izraženiji, posebice iz onih dijelova svijeta u kojima vlada nestabilna politička situacija (Afganistan, središnja i zapadna Afrika...). Očekuje se sve veći priljev migranata iz islamskih zemalja, što će dodatno utjecati na francuski nacionalni identitet u cjelini. U budućnosti Francusku čekaju veliki izazovi, kako kod pitanja prihvata imigranata, tako i kod borbe protiv ilegalnih imigracija. Stav Francuske (ali i EU) o imigracijama morat će biti puno jasniji u idućim godinama, kada se očekuje povećani priljev imigranata i izbjeglica. Politika će se morati dodatno pooštriti ukoliko se imigracije žele smanjiti, a ukoliko se nastoje povećati, politika će se morati ublažiti, no i dalje će regulacije i kontrole morati biti vrlo detaljne i striktno. Međutim, na tu odluku će utjecati dodatni faktori (ekonomski, politički, gospodarski, etički...), ovisno o uvjetima koji će nastupiti u idućim godinama.

POPIS LITERATURE

1. Bonnotte, C., Sénimon, M., 2020: Reception of Asylum Seekers and Refugees in France: Between Rigour and Humanism, u: Franzke, J., Ruano de la Fuente, J. M. (ur.): *Local Integration of Migrants Policy*, Palgrave Macmillan, London, 141-167, DOI: 10.1007/978-3-030-50979-8_9.
2. Burrows-Taylor, E., 2017: How France's Muslim population will grow in the future, *The Local*, 1. prosinca, <https://www.thelocal.fr/20171201/how-frances-muslim-population-will-grow-in-the-future/> (28. 8. 2021.).
3. Coleman, D., 2009: Migration and its consequences in 21st century Europe, *Vienna Yearbook of Population Research* 7, 1-18.
4. Eurostat, 2015: Asylum in the EU, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/infographic_asylum_en.pdf (26. 8. 2021.).
5. France-Vizas, 2017: International talents and economic attractiveness, https://france-visas.gouv.fr/en_US/web/france-visas/international-talents-and-economic-attractiveness (29. 8. 2021.).
6. Guerassimoff, C., 2003: The New Chinese Migrants in France, *International Migration* 41 (3), 135-154, DOI: 10.1111/1468-2435.00244.
7. Guiraudon, V., 2001: Immigration policy in France, <https://www.brookings.edu/articles/immigration-policy-in-france/> (28. 8. 2021.).
8. Gwiazda, A., 1992: Economic emigration from Poland to western Europe, *MOST: Economic Policy in Transitional Economies* 2 (3), 115-122.
9. Hamilton, K., Simon, P., Veniard, C., 2004: The Challenge of French Diversity, <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity> (29. 8. 2021.).
10. Hargreaves, A. G., 2007: *Multi-Ethnic France: Immigration, Politics, Culture and Society*, Routledge, London.
11. Horne, J., 1985: Immigrant Workers in France during World War I, *French Historical Studies* 14 (1), 57-88, DOI: 10.2307/286414.
12. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2014: Recent immigrants to France - Increasingly European immigration, <https://www.insee.fr/en/statistiques/1283872> (28. 8. 2021.).
13. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2016: Acquisition de la nationalité française pour les jeunes, pour les majeurs, <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1131> (29. 8. 2021.).
14. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2020a: Étranger, <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1198> (18. 6. 2021.).
15. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2021a: Immigré, <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1328> (18. 6. 2021.).

16. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2021d: Acquisition de la nationalité française, <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1790> (29. 8. 2021.)
17. Lyndon, G., Donev, J., 2016: Oil crisis of the 1970s, https://energyeducation.ca/encyclopedia/Oil_crisis_of_the_1970s (25. 6. 2021.).
18. Marthaler, S., 2008: Nicolas Sarkozy and the politics of French immigration policy, *Journal of European Public Policy* 15 (3), 382-397, DOI: 10.1080/13501760701847614.
19. Ministère de l'Intérieur, 2020: Immigration dans les régions en 2017, <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Actualites/Focus/Immigration-dans-les-regions-en-2017> (28. 8. 2021.).
20. Musée national de l'histoire de l'immigration, 2017: Aigues-Mortes, <https://www.histoire-immigration.fr/collections/aigues-mortes> (22. 6. 2021.).
21. Okólski, M., Salt, J., 2014: Polish Emigration to the UK after 2004, Why Did So Many Come?, *Central and Eastern European Migration Review* 3 (2), 11-37.
22. Polaron, n. d.: 12 benefits of EU citizenship, <https://polaron.com.au/info/blog/12-benefits-of-eu-citizenship/> (28. 8. 2021.).
23. Remy, B., 2015: Case study: France, its immigration policy and its political response to the 2015 refugee crisis, https://www.researchgate.net/publication/287644050_Case_study_France_its_immigration_policy_and_its_political_response_to_the_2015_refugee_crisis (26. 8. 2021.).
24. Scullion, R., 1995: Vicious Circles: Immigration and National Identity in Twentieth-Century France, *SubStance* 24 (1/2), 30-48, DOI: 10.2307/3685089.
25. Volant, S., Pison, G., Héran, F., 2019: French fertility is the highest in Europe. Because of its immigrants?, *Population Societies* 568 (7), 1-4.
26. Weber, E., Blondel, J. F. P., Flowel, J. E., Shennan, J. H., Drnikwater, J. F., Bernard, F., Tuppen, J. N., Bisson, T. N., Elkinsk, T. H., Wright, G., Bachrach, B. S., Higonnet, P. L-R, Fournier, G., Popkin, J. D., Woloch, I., 2021: France, *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/place/France> (27. 8. 2021.).

POPIS IZVORA

1. Asylum Information Database (AIDA), 2015: Country Report: France, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2015/12/report-download_aida_fr_update_iv.pdf (26. 8. 2021.).
2. Asylum Information Database (AIDA), 2017: Country Report: France, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2017/03/report-download_aida_fr_2016update.pdf (26. 8. 2021.).
3. Asylum Information Database (AIDA), 2018: Country Report: France, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2018/02/report-download_aida_fr_2017update.pdf (26. 8. 2021.).

4. Asylum Information Database (AIDA), 2019: Country Report: France, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2019/03/report-download_aida_fr_2018update.pdf (27. 8. 2021.).
5. Asylum Information Database (AIDA), 2020: Country Report: France, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2020/04/report-download_aida_fr_2019update.pdf (27. 8. 2021.).
6. Asylum Information Database (AIDA), 2021: Country Report: France, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/03/AIDA-FR_2020update.pdf (27. 8. 2021.).
7. Clark, D., 2021: Number of illegal border crossings in the European Union 2020, by route, *Statista*, <https://www.statista.com/statistics/454910/illegal-border-crossing-between-bcps-to-the-eu/> (28. 8. 2021.).
8. Europska komisija, 2019: *Discrimination in the European Union*, <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2251> (29. 8. 2021.).
9. Eurostat, 2021: Asylum and first time asylum applicants - annual aggregated data (rounded), <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00191/default/table?lang=en> (25. 8. 2021.).
10. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2020b: Nombre d'immigrés et d'étrangers en 2020, https://www.insee.fr/fr/outil-interactif/5367857/details/20_DEM/25_ETR/25A_figure1 (18. 6. 2021.).
11. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2020c: Population par sexe, âge et situation quant à l'immigration, <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4515410?sommaire=4515432&geo=FE-1> (28. 8. 2021.).
12. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2020d: Population par sexe, âge et nationalité en 2017, <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4515424?sommaire=4515432&geo=FE-1> (29. 8. 2021.).
13. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2021b: Pays de naissance des immigrés vivants en France en 2020, https://www.insee.fr/fr/outil-interactif/5367857/details/20_DEM/25_ETR/25C_Figure3 (18. 6. 2021.).
14. Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE), 2021c: L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers, https://www.insee.fr/fr/statistiques/fichier/3633212/donnees_complementaires.xlsx (25. 8. 2021.).
15. Institut national d'études démographiques (INED), 2019: Descendants of immigrants by country of origin in 2019, https://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/29968/en_descendants.immigrants_origin.xls (29. 8. 2021.).

16. Institut national d'études démographiques (INED), 2021: Tableaux annuels des admissions, <https://statistiques-flux-immigration.site.ined.fr/fr/admissions> (23. 8. 2021.).
17. Ministère de l'Intérieur, 2021: Statistiques annuelles en matière d'immigration, d'asile et d'acquisition de la nationalité française, <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Actualites/Communiqués/Statistiques-annuelles-en-matiere-d-immigration-d-asile-et-de-nationalite-francaise> (27. 8. 2021.).
18. Moyou, E., 2021: Population totale de la France 2004-2021, *Statista*, <https://fr.statista.com/statistiques/471946/population-totale-france/> (28. 8. 2021.).
19. Royde-Smith, J. G., Hughes, T. A., 2021: World War II, *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/event/World-War-II> (25. 6. 2021.).
20. Royde-Smith, J. G., Showalter, D. E., 2021: World War I, *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/event/World-War-I> (24. 6. 2021.).
21. Statista, 2021a: Total number of refugee arrivals in France from 2007 to 2017, <https://www.statista.com/statistics/1014067/number-of-refugee-arrivals-france/> (27. 8. 2021.).
22. Statista, 2021b: Net migration in France 2008-2020, <https://www.statista.com/statistics/686137/net-migration-france/> (28. 8. 2021.).
23. Statista, 2021c: Number of immigrant arrivals in France 2004-2019, <https://www.statista.com/statistics/752602/number-of-immigrant-arrivals-france/> (28. 8. 2021.).
24. Watson Institute, 2021: Afghan refugees, <https://watson.brown.edu/costsofwar/costs/human/refugees/afghan> (27. 8. 2021.).

POPIS PRILOGA

POPIS SLIKA

Sl. 1. Udio stranaca u Francuskoj prema regiji podrijetla između 1946. i 1999. godine	7
Sl. 2. Udjeli imigranata u Francusku prema kontinentu između 2000. i 2008. godine	9
Sl. 3. Države Europe prema broju zahtjeva za azil između 2015. i 2017. godine.....	12
Sl. 4. Broj primljenih izbjeglica u Francusku između 2007. i 2017. godine.....	14
Sl. 5. Broj imigranata i stranaca u Francuskoj između 1921. i 2020. godine.....	16
Sl. 6. Migracijski saldo u Francuskoj između 2008. i 2019. godine	17
Sl. 7. Udio imigranata u regijama Francuske 2017. godine	20
Sl. 8. Broj potomaka imigranata prema zemlji porijekla u Francuskoj 2019. godine.....	21

POPIS TABLICA

Tab. 1. Broj imigranata u Francusku prema državi podrijetla tijekom Prvog svjetskog rata	5
Tab. 2. Broj imigranata u Francuskoj prema državi podrijetla između 2000. i 2008. godine .	10
Tab. 3. Broj tražitelja azila u Francuskoj prema porijeklu između 2015. i 2017. godine	13
Tab. 4. Broj tražitelja azila prema državi porijekla 2020. godine	15
Tab. 5. Imigranti prema državi rođenja u Francuskoj 2020. godine.....	18
Tab. 6. Broj stranaca u Francuskoj prema nacionalnosti 2017. godine.....	19
Tab. 7. TFR žena prema državi rođenja u Francuskoj 2014. godine.....	22